

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra pastorálních oborů a právních věd

Martin Brácha

**Nová hnutí a jejich liturgie
se zaměřením na předvečer neděle**

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Radek Tichý, Ph.D. S.L.D.

Praha 2016

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 8. prosince 2015

.....
Martin Brácha

Bibliografická citace

Nová hnutí a jejich liturgie se zaměřením na předvečer neděle [rukopis] : diplomová práce / Martin Brácha ; vedoucí práce: Radek Tichý. – Praha, 2016. – 68 s.

Anotace

V první části se práce věnuje nejprve fenoménu liturgické oslavy nedělního předvečera, jeho důležitosti a vývoji od počátku církve, dále všeobecně fenoménu nových hnutí vzniklých po Druhém vatikánském koncilu, jejich vlivu na obnovu církve a realizaci laického apoštolátu.

V druhé části se zabývá popisem vybraných hnutí – Komunity Blahoslavenství, Neokatechumenátní Cesty a ekumenické komunity bratří v Taizé – s ohledem na jejich výrazné slavení předvečera neděle. V této části je také přinesen popis samotného slavení jejich liturgie předvečera neděle: Nešpor vzkříšení, nedělní eucharistie a Slavnosti světla.

V poslední, třetí části podává práce analýzu společných bodů v liturgickém slavení předvečera neděle jednak z teologicko-liturgického hlediska, jednak z hlediska pastorálního.

Klíčová slova:

nová hnutí; předvečer neděle; historie liturgie; Komunita Blahoslavenství; Neokatechumenátní Cesta; Taizé

Počet znaků (včetně mezer): 133 952

Abstract

Title: New movements and their liturgy focusing on the Eve of Sunday

In its first part, the thesis deals with the phenomenon of the liturgical celebration of the Eve of Sunday and with its importance and development from the beginning of the church. It also discusses here in general the phenomenon of the new movements emerging after the Second Vatican Council, their influence on the renewal of the church and on the implementation of the lay apostolate.

In its second part, the thesis brings a description of the chosen movements – the Community of the Beatitudes, the Neocatechumenal Way and the ecumenical community of the brothers of Taizé – regarding their distinctive celebration of the Eve of Sunday. This part brings also a description of their celebration of the liturgy of the Eve of Sunday itself: of the Vespers of resurrection, the Sunday Eucharist and the Light celebration.

In the last, third part, the thesis gives a analysis on the common moments of the liturgical celebration of the Eve of Sunday from the theological-liturgical and also from the pastoral point of view.

Keywords:

new movements; Eve of Sunday; history of the liturgy; The Community of the Beatitudes; The Neocatechumenal Way; Taizé

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat především svému vedoucímu práce P. Radku Tichému za jeho cenné rady a velmi rychlé odpovídání na každý dotaz. Dále chci poděkovat o. biskupovi Vlastimilovi za trpělivost, vytvoření dobrých podmínek k psaní práce a veškerou podporu.

Velké díky také patří mým nejbližším (hlavně rodině), kteří mě podporovali a snášeli mou netrpělivost. Též všem ostatním, kteří mi při psaní práce pomáhali jak radou, tak především modlitbou. Děkuji všem řeholním sestrám, bratrům, kněžím, ale i všem známým i „neznámým“, kteří mě podporují svými modlitbami a obětmi.

Nakonec chci vyjádřit svou velkou vděčnost všem kněžím, kteří mě v mém životě uváděli do života a krásy liturgie svým hluboce liturgickým životem.

Obsah

Obsah	7
Úvod	8
1. Fenomén předvečera neděle	10
1.1. Od židovství ke křesťanství – od soboty k neděli.....	10
1.2. Oslava šabatu	11
1.3. Počátek slavení neděle v sobotní večer	15
2. Fenomén nových hnutí vzniklých po II. vatikánském koncilu	24
2.1. Historický kontext nových hnutí (vliv II. vatikánského koncilu).....	25
2.2. Identita nových hnutí a jejich postavení v církvi.....	27
2.3. Charakteristické znaky nových hnutí	30
3. Tři vybraná hnutí	32
3.1. Komunita Blahoslavenství.....	32
3.2. Neokatechumenátní Cesta	36
3.3. Taizé	40
4. Liturgie předvečera neděle	44
4.1. Nešpory vzkříšení – Komunita Blahoslavenství	44
4.2. Nedělní eucharistie – Neokatechumenátní Cesta	46
4.3. Slavnost světla – Taizé	47
5. Reflexe	50
5.1. Teologicko-liturgické hledisko.....	50
5.2. Pastorální hledisko.....	55
Závěr	59
Seznam použitých zkratk	61
Seznam literatury	62

Úvod

Existuje velmi úzký a organický vztah mezi obnovou liturgie a obnovou celého života církve. V liturgii církev nejen jedná, ale také se vyjadřuje, z liturgie žije a z liturgie pro svůj život čerpá sílu.

/sv. Jan Pavel II./¹

Tento citát plně vyjadřuje to, proč si myslím, že má smysl psát práci na téma nových hnutí a jejich liturgie. Liturgie nemá být nějakým divadlem, v liturgii působí sám Kristus jako hlava církve. Obnova církve mnohdy přichází skrze různá hnutí. Tato hnutí často ve svých liturgiích zdůrazňují nějaký prvek, kterým jakoby ukazují, co v dané době chybí. Liturgie těchto hnutí a různých komunit nám tak může být inspirací, když už ne k naší osobní praxi, tak minimálně k přemýšlení nad tím, proč to tak mají a co tím chtějí říct.

Téma této práce jsem si vybral ze dvou důvodů: ze zájmu o liturgii a zjišťování faktu, jak moc život a pastorační práce v našich farnostech ovlivňují různá hnutí. Ze života ve farnostech, kde působí nějaká nová hnutí, vím, že hnutí přinesla mnoho dobrého a většinou byl život farního společenství obnoven a povzbuzen novými impulsy. Ale je také dobré rovnou říci, že ne všechny ohlasy byly pouze pozitivní, proto jsem chtěl tato témata více poznat. Jelikož vrcholem liturgie je oslava neděle, tak volba zaměřit výzkum tímto směrem byla dost samozřejmá. Jelikož téma nedělní liturgie by bylo příliš rozsáhlé pro účely této práce, bylo potřeba ho více konkretizovat a zaměřit se na nějakou dílčí část oslavy vzkříšení Krista. Při předběžném studiu nových hnutí se ukázalo, že většina z nich slaví výrazným způsobem předvečer neděle, čímž také dávají větší význam samotnému nedělnímu slavení.

Práce je rozdělena na tři části. První část je historická, druhá pak samotným popisem vybraných hnutí a jejich liturgie. Třetí část představuje analýza popsanych fenoménů.

V první kapitole se práce zabývá fenoménem předvečera neděle. Tento díl je historickou sondou do slavení nedělního předvečera. Začíná v prvních dobách církve, kdy bohoslužba křesťanů byla velmi těsně spojena s bohoslužbou židovskou, ze které

---

¹ JAN PAVEL II. Apoštolský list *Dominicae caene*. (online) [2015-12-4] <http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/letters/1980/documents/hf_jp-ii_let_19800224_dominicae-cae.html> (překlad liturgie.cz).

vychází a přejímá mnoho prvků, proto se zabývá také popisem oslavy šabatu. Náš popis pak je zakončen změnami po Druhém vatikánském koncilu.

Obsahem druhé kapitoly je popis fenoménu nových hnutí, jejichž velký nárůst byl zaznamenán v období okolo Druhého vatikánského koncilu, který byl velkým impulsem pro jejich zrod, i když některá vznikla už před ním. V této kapitole si ukážeme, že tato hnutí se vyvíjela v církvi v celé její historii, především v dobách, kdy bylo třeba nějaké obnovy. Věnujeme se zde historickému kontextu původu těchto hnutí, dále jejich identitě a vztahu k celé církvi a v závěru jsou uvedeny některé společné charakteristické znaky.

Třetí kapitolou se dostáváme k druhé části práce, která je věnována popisu vybraných hnutí a jejich liturgie. Těmi jsou: Komunita Blahoslavenství, Neokatechumenátní Cesta a ekumenická komunita bratří v Taizé. Byly vybrány především pro jejich výrazné slavení předvečera neděle, jako společného prvku, ale zároveň velké odlišnosti jejich způsobu života a charismatu. Při popisu jednotlivých hnutí se zaměříme vždy na historii, strukturu, spiritualitu a nakonec všeobecně na liturgii.

Ve čtvrté kapitole se dostáváme k jádru práce, popisu liturgie vybraných hnutí v předvečer neděle. U Komunity Blahoslavenství to jsou Nešpory vzkříšení, které jsou inspirovány liturgií Východní církve. Neokatechumenátní Cesta inspirována křesťanským starověkem slaví nedělní eucharistii v sobotu večer. Komunita bratří v Taizé každou sobotu prožívá Slavnost světla.

Poslední kapitola – třetí část práce – je shrnutím styčných bodů našich třech komunit a jejich analýzou. Tato analýza je rozdělena do dvou částí. První je teologicko-liturgická, kde si všímáme určitých liturgických změn a jejich teologického původu. Ve druhé části – pastorální – se pokoušíme zhodnotit přínos těchto hnutí a jejich liturgie v předvečer neděle, popř. určitých úskalí, v pastorační činnosti církve.

Cílem je komparativní metodou analyzovat liturgii nedělního předvečera nových komunit a tuto liturgii teologicky, liturgicky a pastorálně zhodnotit.

1. Fenomén předvečera neděle

V této kapitole se chceme zabývat významem slavení nedělního předvečera. Postupně si ukážeme, odkud tato tradice pochází, jak se postupně vyvíjela a proč je v určitém prostředí kladen takový důraz na slavení předvečera neděle.

1.1. Od židovství ke křesťanství – od soboty k neděli

Pokud chceme ukázat, kde se vůbec vzala tradice slavení předvečera neděle, či významných svátků vůbec, nemůžeme opomenout židovské kořeny křesťanské liturgie. Protože křesťanská liturgie „z tohoto světa převzala více prvků, než by si kdo představoval.“²

V křesťanském životě je neděle především oslavou velikonoce, zcela prosvícenou slávou vzkříšeného Krista. Je to oslava ‚nového stvoření‘. Avšak chápeme-li hlouběji tento její charakter, je zjevné, že nemůže být oddělována od zprávy, kterou nám podává Písmo svaté na svých prvních stránkách o Božím záměru při tvoření světa.³

Tím se dostáváme k tomu, že slavení naší neděle nutně souvisí se slavením šabatu. Příkázání o sobotě, které předchází neděli v nové smlouvě, je umístěno dokonce v Desateru (srov. Ex 20,8-11), což podtrhuje jeho význam. Jinak by přeci stačilo toto příkázání zařadit mezi ostatní liturgická nařízení. Tento den je tak významný, protože je to den Bohem posvěcený, den, kdy Hospodin nejen přestal pracovat, ale hlavně „usedl“ a jakoby kontemploval stvoření. Význam tohoto odpočinutí, usednutí je třeba chápat v širším smyslu. Hospodin nelenošil, ale panoval, trůnil. Hospodin sám posvětil sedmý den, aby byl dnem Páně.⁴ „Dodržováním šabatu si Židé připomínají, že sám Bůh požehnal a posvětil sedmý den na konci prvního týdne stvoření (Gn 2,2-3).“⁵

Člověk pak není povolán jen k tomu, aby v tento den „odpočíval, jako odpočinul Bůh, ale také aby odpočíval v Pánu, k němu vztahoval ve chvále všechno stvoření.“⁶

Nakolik je živá tato vzpomínka, *plná chvály a vděčnosti Bohu*, natolik odpočinek člověka v den Páně má svůj plný význam. Jím člověk vstupuje do rozměru Božího „odpočinku“ a hluboce se na něm

---

² DI SANTE, Carmine. *Židovská modlitba: K počátkům křesťanské liturgie*. Praha: OIKOYMENH, 1995, s. 219.

³ JAN PAVEL II. *Dies Domini*. Praha: Zvon, 1999, č. 8.

⁴ Srov. tamt., 11-14.

⁵ NEWMAN, Ja'akov – SIVAN, Gavri'el. *Judaismis od A do Z*. Praha: Sefer, 1992, s. 197.

⁶ JAN PAVEL II. *Dies Domini*, č. 16.

podílí. Tak může zakoušet záchvěvy oné radosti, kterou zakoušel Stvořitel, když vše vykonal a viděl, že všechno, co učinil, „bylo velmi dobré“ (Gn 1,31).⁷

Příkázání slavit sobotní den se ve Starém zákoně vyskytuje ještě jednou, a to v druhé verzi Desatera. Konkrétně jde o verzi z Deuteronomia (Dt 5,12-15), kde je opět výzva k zachování dne odpočinku, ale tentokrát se odůvodňuje jinak než v knize Exodus. Důvod nacházíme v tomto verši: „Pamatuj, že jsi byl otrokem v egyptské zemi a že tě Hospodin, tvůj Bůh, odtud vyvedl pevnou rukou a vztaženou paží. Proto ti přikázal Hospodin, tvůj Bůh, dodržovat den odpočinku.“ (Dt 5,15) Izrael si tedy při slavení šabatu připomíná dvě „události“ z historie světa a svého národa – stvoření a vykoupení z otroctví.

To, co Starý zákon spojuje s dílem stvoření a exodem, křesťané chápou kristocentricky a vrchol stvoření i nové smlouvy vidí v Kristově velikonočním tajemství. Neděle tak nenahrazuje sobotu, ale je jakýmsi vrcholem a plným uskutečněním šabatu.⁸ Aniž bychom zacházeli do podrobností, můžeme shrnout, že pro křesťany se tak stalo brzy samozřejmostí, že již neslavili sobotu ale neděli, tedy den zmrtvýchvstání Páně. Doklady o tom nacházíme i v Písmu (Skutky apoštolské, listy apoštola Pavla atd.), ale o tom si povíme níže při představování nedělení liturgie prvních komunit.

1.2. Oslava šabatu

V předchozí podkapitole jsme si zjednodušeně nastínili cestu od soboty k neděli. Nyní se zaměříme na podstatu židovského svátku šabat. K jeho pochopení je nutné se nejprve seznámit s tím, jakým způsobem Židé počítali čas a dny.

V tradici Židovského národa je hluboce zakořeněno, že:

den začíná tmou, jak je známo již z příběhu o stvoření světa – večer podle židovské tradice předchází ráno, protože v Tóře je psáno: „...a byl večer a bylo jitro, den první.“ (Gn 1,5) Proto všechny židovské dny a svátky začínají večerem a také šabat začíná již v pátek se západem slunce.⁹

Na toto chápání plynule navázaly také křesťanské komunity, které se nejdříve skládaly zejména ze židokřesťanů a přirozeným způsobem přejímaly židovské zvyklosti.

---

⁷ JAN PAVEL II. *Dies Domini*, č. 17.

⁸ Srov. tamt., č. 59.

⁹ TYDLITÁTOVÁ, Věra – TARANT, Zbyněk (ed.). *Úvod do studia judaismu* (el. skriptum). [2015-07-10]. <http://ff.zcu.cz/khv/ihistud/ls2011/JUD/SKRIPTA_JUD.pdf>.

V následujícím textu čerpáme zejména ze dvou autorů – rabína Marka Sterna a jeho knihy *Svátky v životě Židů* a katolického teologa Carmine Di Sante a jeho monografie *Židovská modlitba*.

1.2.1. Domácí liturgie šabatu

Nyní si popíšme, jak probíhal¹⁰ a probíhá oslava šabatu, což nám ukáže, že tato liturgie je velkým zdrojem pro liturgii slavení neděle křesťany.

Prvním obřadem šabatu je zapálení svící, které zapaluje paní domu, což souviselo s tím, že během šabatu se nesmí rozdělovat oheň.¹¹ Otec a starší synové jsou v té době v synagoze, kde probíhá obřad *kabalat šabat* (viz níže). Žena pronese následující modlitbu: „*Bud' pochválen, Hospodine, Bože náš, Králi světa, ty, kterýs nás posvětil svými příkázáními a nařídil nám rozsvítit svaté šabatové světlo!*“¹²

Oslavu šabatu začíná *beracha* pronášená matkou a končí ji další požehnání, nazývaná *havdala*, které pronáší otec. Jejím vrcholným okamžikem je pak *kiduš*, odříkávaný nad pohárem vína před společným jídlem. Zažehnutí svící, *kiduš* a *havdala* jsou tři hlavní obřady, jež provázejí židovskou rodinu během sobotního dne.¹³

„Díky rozžehnutí svící šabat přináší nebe do každého židovského domu [...]; z každého domu činí svatyni, z otce kněze a z matky, která zažehává svíce, anděla světla.“¹⁴

Po návratu ze synagogy otec jednotlivě žehná svým dětem a vkládá jim na hlavu ruce, při tom pronáší slova kněžského – Áronského – požehnání z Nu 6,24-26.¹⁵

Jak jsme si uvedli výše, následuje v domácí liturgii stěžejní část šabatových obřadů, a to *kiduš*, neboli požehnání nad slavnostně prostřeným stolem, kde „leží dva bochníky chleba¹⁶, které symbolizují dvě porce nebeské many“.¹⁷ „Spočívá v požehnání a rozdělení poháru vína a požehnání a rozdělení bochníku chleba.“¹⁸

---

¹⁰ Nebudeme zde popisovat zcela přesně průběh šabatu v Ježíšově době. Vyhneme se popisu například obětí, protože ty byly nahrazeny modlitbou po zničení chrámu. Především se zaměříme na to, co přetrvalo do dnešní doby a co nám bude pomoci při dalším výkladu např. o Komunitě Blahoslavenství.

¹¹ O tomto příkázání se mluví už v Ex 35,3. Jinak se v judaismu mluví o 39 pracích, které jsou zakázány. Jejich seznam se nachází v Talmudu. Od těchto 39 prací tzv. základních prací se odvozují další činnosti, které se o šabatu nesmí provádět.

¹² STERN, Marc. *Svátky v životě Židů*. Praha: Vyšehrad, 2002, s. 37.

¹³ DI SANTE, Carmine. *Židovská modlitba*, s. 148.

¹⁴ HERTZ, J. H. Citováno z DI SANTE, Carmine. *Židovská modlitba*, s. 151.

¹⁵ SROV. DI SANTE, Carmine. *Židovská modlitba*, s. 153.

¹⁶ Měkký, bílý, do copů pletený chléb.

¹⁷ STERN, Marc. *Svátky v životě Židů*, s. 35.

¹⁸ DI SANTE, Carmine. *Židovská modlitba*, s. 151.

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž tvoří plod révy.

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž nás posvětil svými příkazy a našel v nás zalíbení a v lásce a přízni nám dal v dědictví svůj šabat, připomínku stvoření, protože ten den byl také prvním dnem bohoslužebného shromáždění, a vzpomínkou na východ z Egypta. Neboť nás jsi vyvolil a posvětil nás mezi všemi národy a v lásce a přízni jsi nám dal v dědictví svůj svatý šabat.

Požehnaný jsi, Hospodine, jenž posvěcuje šabat.

Požehnaný jsi, Hospodine, Bože náš, Králi světa, jenž dává chléb ze země.¹⁹

Tak zní český překlad požehnání *kiduš*, jímž se „vyhlašuje svatost šabatu a jeho kvalitativní a podstatná odlišnost od ostatních dnů týdne.“²⁰

Následuje zpěv *Šalom alechem*, neboli pozdrav andělům. Je to poměrně nová modlitba, zpěv, odkazující na to, že každého člověka doprovázejí v předvečer šabatu dva andělé – jeden dobrý a jeden zlý. Když přichází domů a je v domě vše připraveno ke slavení šabatu, tak dobrý anděl řekne: „Budiž Boží vůle, aby to i o příštím šabatu bylo stejné.“ a zlý musí odpovědět proti své vůli: „Amen.“ Pokud vše připraveno není, tak se role andělů obrací.²¹ Zpěvem *Šalom alechem* si Židé připomínají, jak je důležité se na šabat důkladně připravovat.²²

Těsně před večeří je zvykem, že muž zazpívá chvalozpěv na svou manželku, a to text *Ženu statečnou, kdo ji nalezne? ...* z knihy Přísloví 31,10-31.

Následuje samotná slavnostní večeře, která se nese ve slavnostním duchu a během níž se zpívají různé písně na oslavu šabatu.²³ Večeře je zakončena závěrečnou modlitbou, což tvoří „verše z žalmu 126, ve kterém Izraelité prožívají obrovskou radost nad návratem do zaslíbené země. Tutéž radost prožívají Židé i nyní v pátek večer, kdy vstupují do „země“ šabatu.“²⁴ A tím vlastně končí i předvečer šabatu.

Druhý den, tedy samotný šabat, je nesen v duchu čtení z Písma, studia, modlitby a společného slavnostního jídla. Oběd je podobný večeří, skládá se z masa a ryby a různých lahůdek, aby se tak zdůraznila slavnostnost dne. Během jídla se opět zpívají různé písně, čímž se poukazuje na radostnost šabatu.²⁵

---

¹⁹ DI SANTE, Carmine. *Židovská modlitba*, s. 151n.

²⁰ Tamt., s. 151.

²¹ Srov. STERN, Marc. *Svátky v životě Židů*, s. 40.

²² Srov. DI SANTE, Carmine. *Židovská modlitba*, s. 153.

²³ Srov. STERN, Marc. *Svátky v životě Židů*, s. 42.

²⁴ DI SANTE, Carmine. *Židovská modlitba*, s. 153.

²⁵ Srov. STERN, Marc. *Svátky v životě Židů*, s. 45n.

„Šabat končí, když jsou na nebi vidět tři první hvězdy.“²⁶ To znamená, že přesný čas je v každé obci trochu jiný a je úkolem rabínů, aby tento čas určili a sdělili obci.²⁷

Domácí liturgie šabatu je zakončena ihned po konci šabatu, kdy pronáší paní domu modlitbu *Bůh Abrahámův*, která je poděkováním za uplynulý šabat a prosba, aby přišel i následující šabat příští týden, měsíc i rok.²⁸

Pak už následuje pouze *havdala*, neboli oddělení posvátného šabatu od běžného týdne. Skládá se ze čtyř požehnání: nad pohárem vína,²⁹ nad vonným kořením, jehož vůně má připomínat vůni šabatu, dále nad ohněm z *havdalové svíce*³⁰ a pak se odříkává samotné požehnání *havdala*.³¹

Úplným závěrem je pití vína z poháru za zpěvu písní, kterým se jakoby vyprovází královna Šabat.³²

1.2.2. Synagogální liturgie šabatu

Šabatová liturgie v synagoze má velmi podobný průběh jako liturgie všednodenní. Vše je zaměřeno ke chvále Boha jako Stvořitele a vzdává se díky za stvoření. Tomu je přizpůsobena i skladba textů.³³ Další zvláštností je, že během modlitby o šabat si muži nemusejí uvazovat modlitební řemínky *t'filín*, které jsou jedním ze tří znamení smlouvy mezi lidem a Hospodinem, protože samotný šabat je také oním znamením, a tak není potřeba žádného dalšího znamení.³⁴

Prvním úkonem je páteční přijetí šabatu – *kabalat šabat*. Tato modlitba se skládá „ze šesti žalmů (95-99 a 29), jejichž tématem je Boží vláda nad světem. Někteří rabíni říkají, že těchto šest žalmů odpovídá šesti dnům Stvoření.“³⁵ Další částí je píseň *Lecha dodi* „jež oslavuje šabat jako nevěstu a královnu Izraele“.³⁶ To se pojilo s různými tradicemi, např. vyjítí ze synagogy a za zpěvu ji obcházet, nebo se vycházelo do polí. Dnes se tato tradice poněkud zjednodušila a spíše se projevuje tančením v synagoze

---

²⁶ STERN, Marc. *Svátky v životě Židů*, s. 48.

²⁷ Srov. tamt.

²⁸ Srov. tamt., s. 48n.

²⁹ Zde jistě stojí za zmínku, že je možné použít i jiného nápoje např. piva. Toto povolení je z dob, kdy byla veliká chudoba a některé rodiny si nemohly dovolit koupit víno.

³⁰ Svíce propletená do copu.

³¹ Srov. STERN, Marc. *Svátky v životě Židů*, s. 49n.

³² Srov. tamt., s. 50.

³³ Srov. DI SANTE, Carmine. *Židovská modlitba*, s. 172.

³⁴ Srov. STERN, Marc. *Svátky v životě Židů*, s. 43.

³⁵ Tamt., s. 39.

³⁶ DI SANTE, Carmine. *Židovská modlitba*, s. 173.

okolo místa, ze kterého se čte, okolo tzv. *bimy*.³⁷ Následují dva žalmy (92 a 93), čímž je „příchod šabatu považován za dovršený.“³⁸

Pak se v synagoze čtou úryvky z Písma, což se děje po celý šabat. Tento den je zvláště zasvěcen čtení z Tóry, proto se nečte jen při ranní modlitbě, ale i odpoledne. Toto čtení probíhá zvláště slavnostním způsobem, kdy se rukopisný svitek Tóry vyjme z posvátné schrány a přenáší se k pultíku, a to za zpěvu celého shromáždění (zpívají se verše z Nu 10,35-36 a z Iz 23,3). Pak se čte z Proroků a následně ze Spisů. Tyto texty se už předčítají z normálních tištěných knih, čímž je zdůrazněn význam Tóry.³⁹

Během synagogální bohoslužby je také odříkána modlitba *Kiduš*, a to i přesto, že jejím primárním místem je rodinná liturgie. V synagoze se modlí především za ty, kteří tak nemohli učinit doma.⁴⁰ Ze stejného důvodu se v synagoze odříkává modlitba *havdala*, kterou jsme si již představili v předešlém oddílu o prožívání šabatu v rodinném kruhu, kde je právě místo pro tento obřad. Domácí liturgie je skutečným místem setkání Izraelity se šabatem.⁴¹

V synagoze se komunita schází ještě minimálně jednou, a to asi hodinu před koncem šabatu k odpolední modlitbě. Tato modlitba se nazývá *Mincha*, začíná žalmem 145 a je zakončena slovy, jejichž český překlad zní: *Vykupitel přijde na Sijón*. Jde v ní o připojení se k posvěcování Boha anděly známým: Svatý, svatý, svatý ... Následuje opět čtení z Tóry. Potom je pronášeno sedmeré požehnání tzv. *Amida* a vše je zakončeno třemi verši ze tří různých žalmů, které odkazují na smrt Josefovu, Mojžíšovu a Davidovu, jelikož oni umřeli v tuto dobu o šabatu.⁴²

1.3. Počátek slavení neděle v sobotní večer

V této části si ukážeme, jak se slavila neděle, resp. její počátek v sobotu večer. Nebudeme si zde popisovat průběh slavení celé neděle, ale zaměříme se na liturgickou oslavu předvečera neděle, jelikož popis vývoje oslavy celého dne Páně by přesahoval rámec této práce.

---

³⁷ Srov. STERN, Marc. *Svátky v životě Židů*, s. 39.

³⁸ DI SANTE, Carmine. *Židovská modlitba*, s. 175.

³⁹ Srov. tamt., s. 177n.

⁴⁰ Srov. tamt., s. 176.

⁴¹ Srov. tamt., s. 179.

⁴² Srov. STERN, Marc. *Svátky v životě Židů*, s. 46n.

1.3.1. První komunity

Význam neděle je podchycen už v prvních komunitách. „Apoštolská církev postihla hned od počátku význam tohoto prvního dne.“⁴³ Je to doloženo např. v Pavlovských komunitách, kdy Pavel vyzývá komunity, aby vykonaly sbírku, a to v neděli na shromáždění (srov. 1K 16,2). Dalším dokladem nám může být scéna s mladíkem, který usnul během Pavlova kázání a zabil se pádem z okna. Na toto shromáždění se komunita dostavila právě prvního dne po sobotě, a to k lámání chleba (srov. Sk 20,7).⁴⁴

Je však třeba upozornit na to, že „ze začátku poapoštolské doby slavení odpovídal večer, jako je to běžné v jižanských krajinách dodnes, kde se v tomto čase, tehdy i dnes, setkávali lidé ke slavnostní hostině.“⁴⁵ V tomto případě se *večerem* myslí předvečer, podle židovského myšlení a počítání času.⁴⁶ Již brzy se však měl změnit čas setkání, a to z večera – rozumějme soboty večer – na brzké ranní hodiny nedělní. Toto se pravděpodobně stalo během druhého století pod vlivem nařízení císaře Trajána (53 – 117 n. l.), které zakazovalo konat jakákoli shromáždění ve večerních hodinách, a sice tajným spolkům, mezi které byli tehdy křesťané počítáni.⁴⁷ Tak se slavení Eucharistie dostalo do ranních hodin nedělních, ale co naše sobota večer? Na to dostaneme odpověď v následujících podkapitolách.

1.3.2. Změny v historii

Již v době otců církve se na některých místech objevují vigilie, které zachovaly původní způsob slavení eucharistie, což lépe „odpovídá skutečnosti Kristova zmrtvýchvstání. [A jen] kvůli praktičnosti byla nedělní bohoslužba po skončení pronásledování přesunuta na dopoledne.“⁴⁸ Tyto vigilie se konaly před Nedělí Zmrtvýchvstání Páně, coby Velikonoční vigilie, Augustinem označenou jako „matka všech posvátných vigilii“.⁴⁹ Ale „také jiné velké svátky obdržely vigilie.“⁵⁰ „Od druhého století se ustálil význam slova *vigilia* v tom smyslu, že znamenalo společnou

---

⁴³ BRADÁČ, Josef. *Posvěcení času*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1992, s. 7.

⁴⁴ Srov. tamt., s. 7.

⁴⁵ CABAN, Peter. *Dejiny slávenia Eucharistie do Druhého vatikánskeho koncilu*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2010, s. 37.

⁴⁶ Srov. CABAN, Peter. *Dejiny slávenia Eucharistie*, s. 37.

⁴⁷ Srov. tamt., s. 53.

⁴⁸ *Neděle a liturgický týden – střípky z historie* [2015-11-05]. <<http://www.liturgie.cz/liturgicky-cas/nedele-a-liturgicky-tyden/stripky-z-historie-7/>>.

⁴⁹ AUGUSTINUS. *Sermo 219*: PL 38, 1088. In: KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBY A SVÁTOSTI. Příprava na velikonoční svátky a jejich slavení. Sekretariát České biskupské konference: Praha, 2001, č. 77.

⁵⁰ BRADÁČ, Josef. *Posvěcení času*, s. 15

noční bohoslužbu, přípravu to ke slavnostem církevním.⁵¹ Nejvýznamnější vigilie trvaly celou noc, ale většina jich začínala o půlnoci a končila, jakmile se začalo rozednívat. Pak byl ještě určitý čas do ranních bohoslužeb. Tyto vigilie se většinou skládaly z těchto částí: modlitba církevních hodin, zpěvu žalmů, čtení z Písma a kázání.⁵² „Za svítání se sloužila mše, jíž se končil půst.“⁵³

V byzantských klášterech se takováto noční bdění konají před mnoha svátky a nedělemi, a tvoří je slavnostně zpívané nešpory, čtení z kázání církevních Otců a navazující ranní chvály. [...] Především v ruské pravoslavné církvi se každou sobotu večer koná hojně navštěvovaná bohoslužba, tvořená nešporami a laudami.⁵⁴

Postupně se však objevují určité nesnáze s tím, že celonoční bdění je příliš náročné a dokonce se vyskytují různé zlořády spojené s tím, že před ranní mší svatou byl časový prostor, který nebyl využíván zrovna zbožně. Výsledkem bylo, že noční bdění se posouvalo do brzkých hodin večerních než nočních a bylo zakončeno mší ještě ten večer. Tak se stalo, že neděle, popř. jiný svátek, byl najednou beze mše, což vedlo k tomu, že byla pro neděli vytvořena další – vlastní – mše.⁵⁵

Jak jsme již řekli výše, tak v sobotu večer se čím dál častěji objevuje liturgické shromáždění, jehož obsahem byla především modlitba liturgie hodin. Věnujme se tedy nyní tomuto tématu, jak se postupně vyvíjelo toto officium, a to zejm. v sobotu večer. K vývoji slavení mše svaté v sobotu večer se vrátíme později.

1.3.2.1. Vývoj officia

Během prvních staletí se formuje zvyk modlit se officium, doklady o tom jsou však velmi rozmanité a nelze je snadno harmonizovat do jednoho systému „modlitby hodin.“⁵⁶ V zásadě rozeznáváme dva prameny, a to katedrální a mnišský. Katedrální officium je na Východě rozvinuto již ve 4. století, a je slaveno opravdu celým společenstvím.⁵⁷ Mnišský typ officia měl především dva základní body, a to ranní

---

⁵¹ KUPKA, Josef. *O církevním roce*. Praha: Cyrilo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba, 1907, s. 32.

⁵² Srov. tamt., s. 33.

⁵³ Tamt., s. 15.

⁵⁴ BERGER, Rupert. *Vigilie. Liturgický slovník*. Praha: Vyšehrad, 2008, s. 536.

⁵⁵ Srov. tamt., s. 537.; Srov. KUPKA, Josef. *O církevním roce*, s. 34n.

⁵⁶ Srov. TAFT, Robert. *The Liturgy of the Hours in East and West: The Origins of the Divine Office and Its Meaning Today*. Minnesota: The Liturgical Press, 1993, s. 27.

⁵⁷ Srov. tamt., s. 55.

a večerní společnou modlitbu. Tyto modlitby neměly podobu katedrální liturgie, ale spíše jakousi tichou meditací nad Písmem.⁵⁸ Zejména pod vlivem mnichů, kteří velmi brzy zavedli celonoční bdění, a to každodenně – jako asketické cvičení, vznikají vigilie,⁵⁹ které měly v různých oblastech různou podobu, ale odlišnosti nebyly nijak zásadní. Většinou šlo o různý počet žalmů, popř. jejich řazení. Významným svědkem pro období čtvrtého století na Východě nám je Jan Kassián, který ve svých knihách popisuje liturgii egyptských, palestinských a jiných východních mnichů. O nočním oficiu ze soboty na neděli nám říká, že se konalo „od prvních nešpor sobotních, tj. od počátku noci v pátek, až do čtvrtého kuropění.“⁶⁰ Toto officium nekonali jen mniši, ale také světský klérus a věřící, tedy celá obec.⁶¹ Pak se mluví o smíšeném, mnišsko-katedrálním, oficiu.⁶² To popisuje i svědectví „poutnice“ Etherie, která navštívila právě koncem čtvrtého století Jeruzalém a procestovala Východní oblasti. Z nalezených textů lze vyvodit tento závěr:

Lid a veškeren klerus zúčastnil se nedělních vigilií. Zpívaly se žalmy s antifonami, modlitbami, responsoriem, četlo se čtení ze Starého i Nového zákona a na konci vigilie zpíval biskup evangelium o zmrtvýchvstání Páně.⁶³

Toto je nám dobrým důkazem toho, že neděle měla veliký význam pro celou křesťanskou obec, která neděli slavila pohromadě se svým biskupem a na samotnou neděli se připravovala celou noc. Význam neděle se bohužel postupně vytrácí a je nahrazen svátkem různého druhu a významu, což nám ukáže další vývoj.

V Římě se vigilie začaly konat o něco později, ale přesto již v 5. století jsou známy každodenní vigilie, které měly tři nebo čtyři čtení podle ročního období (během zimy, kdy byly delší noci, se četly čtyři lekce). Při slavnostních vigiliích se četlo až devět čtení.⁶⁴ Za zmínku ještě stojí, že v Římě se ve 12. století objevuje zvyk konat dvoje matutinum, přičemž první se začalo označovat jako *Vigilie prvního matutina dnu*

---

⁵⁸ Srov. TAFT, Robert, *The Liturgy of the Hours in East and West*, s. 73.

⁵⁹ Srov. MALINA, Bedřich. *Dějiny římského breviáře*. Praha: Vyšehrad, 1939, s. 31.

⁶⁰ Tamt., s. 35.

⁶¹ Srov. tamt., s. 35.

⁶² Srov. TAFT, Robert, *The Liturgy of the Hours in East and West*, s. 211-218.

⁶³ MALINA, Bedřich. *Dějiny římského breviáře*, s. 41.

⁶⁴ Srov. tamt., s. 48-50.

svátečních. Toto první se konalo po západu slunce a druhé v noci blíže k ránu, přičemž časně ráno následovala mše svatá.⁶⁵

Ve 14.-16. století dochází k oslabení významu neděle, zato vzrůstal význam oslavy svatých, což mělo za následek, že se často nedělní officium nahrazovalo officiem nějakého svátku.⁶⁶ V dalších staletích jsou různé pokusy o reformu v této oblasti, ale až na malé výjimky končily většinou opět rostoucím počtem různě závazných svátků. K opravdové reformě a navrácení významu neděle došlo prakticky až reformou papeže Pia X. (pontifikát 1903-1914). V této liturgické reformě bychom si měli všimnout především toho, že „neděle mají v církevním roce opět své místo a s několika výjimkami nemohou být obsazeny officii svatých.“⁶⁷

1.3.2.2. Vývoj slavení mše v sobotu večer

Otázku slavení Eucharistie v sobotu večer jsme opustili v momentu, kdy se více méně z politických důvodů – zákaz večerního shromažďování všem tajným spolkům – musela přesunout na neděli ráno. Nyní si uděláme malý exkurz do dějin, jak to bylo s vývojem večerní sobotní mše.

Večerní mše všeobecně se v dějinách objevují v zásadě pouze v souvislosti s postními dny a jsou jakousi výjimkou.⁶⁸ Těmito dny jsou tradičně středa a pátek. Doklady o tom máme už od sv. Ambrože, dále od sv. Augustina, který mluví o postu před Eucharistií jako o zákonu z dob apoštolů.⁶⁹ S postem se také pojily v dějinách církve, a to již od raných dob, mše při svěcení služebníků církve. Tradice světit v sobotu večer je tak stará, že se jen těžko dopátráme jejího původu, ale jako jeden z dokladů nám může posloužit citace dopisu Lva Velikého Dioskorovi z Alexandrie:

Proto, pokud chceš zbožně a chvályhodně následovat apoštolské nařízení, budeš jako představený, kterým tě učinil Pán, dodržovat toto pravidlo při ustanovování kněží: svěcení kněží má být jedině v den zmrtvýchvstání Páně, který, jak je známo, začíná večer o Sabatu a je posvěcen mnohými Božími tajemstvími. (LEV VELIKÝ, *Dopis Dioskorovi*)⁷⁰

---

⁶⁵ Srov. MALINA, Bedřich. *Dějiny římského breviáře*, s. 76n.

⁶⁶ Srov. tamt., s. 81n.

⁶⁷ Tamt., s. 154.

⁶⁸ Srov. ZIMMERMANN, Franz. *Die Abendmesse in Geschichte und Gegenwart*. Wien: Mayer & Comp., 1914, s. 74, (překlad autora).

⁶⁹ Srov. tamt., s. 103.

⁷⁰ Srov. tamt., s. 98.

Důvod, proč se mělo svěcení udělovat v sobotu večer je spjat s postem, který se měl před svěcením dodržovat, a protože se v neděli postit nesmělo, tak se svěcení jaksí předsunulo na sobotu večer.⁷¹ Tím se docílilo toho, že svěcení bylo v podstatě slaveno v neděli, protože nešlo o mši sobotní, ale nedělní. Toto předvečerní slavení neděle, také lépe odpovídá starobylému křesťanskému zvyku slavit neděli v noci ze soboty na neděli, což se v dějinách různě měnilo a přesouvalo z noci na sobotu večer, pak na sobotní odpoledne až nakonec na sobotní ráno. Sobotami spojenými se svěcením se staly tzv. soboty kvatembrové⁷², a to již od 5. století⁷³. O tom, že se nic moc v dějinách v otázce sobotních večerních mší nezměnilo, máme různá svědectví, uvedeme však jen některá. Ve 12. století mluví v souvislosti s večerním slavením mší Johannes Belet – se svým dílem *Summa de ecclesiasticis officiis*, nejvýznamnější svědek liturgického života té doby – o kvatembrových mších spojených se svěcením, mší o Bílé sobotě a před Sosláním Ducha svatého.⁷⁴ V 16. století byla večerní mše zcela zakázána, a to z důvodu jejího slavení například již dopoledne. Tento zákaz se objevuje v bule papeže Pia V. *Sanctissimus in Christo Pater* r. 1566.

Již na počátku 20. století se objevuje na scéně docela nový fenomén – diskuze o zavedení večerních mší všeobecně, ale také, a to nás zajímá nejvíce, mše v sobotu večer, jako náhradu za nedělní dopolední mši.⁷⁵ Mezi důvody, proč by se tak mělo stát, se uvádělo především umožnění častého přijímání – denního, jak doporučuje papež Pius X. Dalším důvodem, který se v diskuzi objevil, bylo umožnění účasti na mši svaté také těm, kteří musí v neděli pracovat. Má jít především o to, aby co nejvíce duší mohlo čerpat z tohoto skutečného pramene, kterým Eucharistie je, ale aby nebyla jen prostředkem splnění si nějaké povinnosti.⁷⁶

---

⁷¹ Srov. ZIMMERMANN, Franz, *Die Abendmesse in Geschichte und Gegenwart*, s. 102.

⁷² „Pod tímto označením [Kvatembr, Kvatembrové dny] se rozumějí vždy středa, pátek a sobota čtyř týdnů v roce, které se přibližně kryjí s počátkem čtvrtého ročních dob. [...] *Liber Pontificalis* z 1. poloviny 6. století obsahuje poznámku, že už papež Kalixt I. (217-222) nařídil se postit o třech sobotách v roce, a to v čase, obilí, vína a oleje“. Kvatembrový půst byl strukturálním napodobením slavnosti velikonoční: uzavíral se slavením vigílie v noci na neděli ve Sv. Petru.“ BERGER, Rupert: Kvatembr, Dny kvatembrové. *Liturgický slovník*, s. 233.

⁷³ Srov. tamt., s. 234.

⁷⁴ Srov. ZIMMERMANN, Franz. *Die Abendmesse*, s. 121.

⁷⁵ Srov. tamt., s. 218.

⁷⁶ Srov. tamt., s. 237.

1.3.3. Současnost

V následujícím textu se chceme zabývat obdobím změn po Druhém vatikánském koncilu do současnosti. Opět se budeme nejprve věnovat změnám v modlitbě officia v předvečer neděle, v druhé části se budeme zabývat slavením mše svaté v sobotu večer.

1.3.3.1. Denní modlitba církve po Druhém vatikánském koncilu

Druhý vatikánský „sněm jednal o liturgii vůbec a o denní modlitbě církve tak obšírně a výslovně a tak svědomitě a účinně, že to snad v celých církevních dějinách nemá obdoby.“⁷⁷ Přičemž posvátného officia se týká celá čtvrtá kapitola Konstituce o posvátné liturgii.⁷⁸ Nejdůležitější změny provedené reformou Druhého vatikánského koncilu jsou:

Počet hodiněk byl snižen z osmi na pět, neboť byla zrušena prima a ze tří malých hodiněk je možné vybrat pouze jednu. Jako pilíř officia byly označeny ranní chvály a nešpory. Hymnus byl zařazen na začátek každé hodinky po úvodním verši a doxologii, počet žalmů byl vždy snižen na tři, do večerních chval bylo zařazeno kantikum z Nového zákona. Starobylý týdenní cyklus byl nahrazen cyklem čtyřtýdenním, kontinuální monastická modlitba žalmů byla omezena ve prospěch výběru žalmů s ohledem na denní dobu a den v týdnu podobně jako v katedrálním officiu, některé žalmy byly úplně vynechány.⁷⁹

Další velkou změnou je jistě přizpůsobení posvátného officia jejímu všeobecnému charakteru,

aby na ní mohli mít účast nejen klerici, ale i osoby řeholní a také laici. O lidi různých stavů a postavení a o jejich zvláštní požadavky bylo postaráno tím, že jsou zavedeny rozličné způsoby slavení. Tak lze přizpůsobit denní modlitbu církve různým společenstvím, která ji konají podle svých životních podmínek a poslání.⁸⁰

Tím se pak naplňuje další „přání“ papeže Pavla VI., aby byl „zcela zamítnut jakýkoli rozpor mezi modlitbou církve a modlitbou osobní.“⁸¹

---

⁷⁷ PAVEL VI.: Apoštolská konstituce vyhlášená novou úpravu denní modlitby církve podle ustanovení Druhého vatikánského sněmu *Laudis canticum*, (ze dne 1. listopadu 1970). In: *Denní modlitba církve*, svazek 1: Doba adventní a vánoční. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 8.

⁷⁸ Srov. SC 83-101.

⁷⁹ TICHÝ, Radek. *Liturgie hodin, její historické formy a možnosti slavení v současných českých farnostech* (diplomová práce obhájená na KTF UK), Praha, 2010, s. 46n.

⁸⁰ Pavel VI. *Laudis canticum*, s. 9.

⁸¹ Tamt., s. 12.

Pro nás nejvíce zajímavou změnou je možnost prodloužit modlitbu se čtením do jakési vigilie před svátky, slavnostmi nebo nedělí, a to přidáním zpěvu kantik a čtením evangelia.⁸² Kdo takto chvályhodně „zachovávají noční ráz modlitby se čtením“⁸³ mají přidat za obě lekce z modlitby se čtením ještě připravená kantika a následně přečte evangelium⁸⁴ a teprve potom se zpívá zpěv *Bože, tebe chválíme*.⁸⁵ Tato vigilie se však má konat po prvních nešporách z neděle, nebo slavnosti.

1.3.3.2. Mše v sobotu večer po Druhém vatikánském koncilu

Ve výkladu o večerní mši jsme skončili na počátku 20. století, které se také vyznačuje liturgickým hnutím, jehož vrcholem je obnova liturgie po koncilu. V rámci tohoto hnutí byla otevřena řada otázek týkající se liturgie, její obnovy a znovuotevření plné účasti lidu. Objevovala se mnohá přání o znovupovolení slavit večerní mše, a to na svátky a vigilii Zmrtvýchvstání Páně, Vánoce, Zjevení Páně. Toho bylo docíleno roku 1953 apoštolskou konstitucí Pia XII. *Christus Dominus*.⁸⁶

Dalším významným krokem ve znovuslavení nedělní mše v předvečer bylo „předběžné povolení pro německá biskupství v roce 1965.“⁸⁷ Po kterém následovalo povolení univerzální v roce 1967, a to v instrukci *Eucharisticum mysterium* s odůvodněním „aby věřící za dnešních okolností mohli lépe slavit den Páně.“⁸⁸ Po překonání prvotního odporu se tato praxe velmi rychle rozšířila. Jedním z důkazů je i nařízení Kodexu kanonického práva, který nám jasně říká, že „povinnost účasti na mši splní, kdo se mše zúčastní [...], buď v den svátku, nebo večer předchozího dne.“⁸⁹

V této kapitole jsme popsali vývoj liturgického slavení předvečera neděle modlitbu oficia i slavení eucharistie. Tato liturgie procházela v průběhu dějin určitými změnami. Od slavení eucharistie v sobotní večer v rané církvi, která se postupně přesunula na nedělní ráno, přes překrývání nedělní bohoslužby různými svátky, až po opětovné vyzdvižení důležitosti neděle ve 20. století. Uprázdňené místo po sobotní eucharistii

---

⁸² Srov. Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve, č. 73. In: *Denní modlitba církve*, svazek 1: Doba adventní a vánoční. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

⁸³ Tamt., č. 72.

⁸⁴ Zde si dovoluji malou poznámku, že toto je jediná chvíle, kdy se v římské liturgii čte evangelium během liturgie hodin.

⁸⁵ Srov. tamt., č. 73.

⁸⁶ Srov. KOHLSCHNEIN, Franz: *Abendmesse*. Lexikon für Theologie und Kirche I. Freiburg – Basel – Rom – Wien: Herder, 1993, s. 40, (překlad autora).

⁸⁷ Tamt.

⁸⁸ SACRA CONGREGATIO RITUUM, instrukce *Eucharisticum mysterium*, č. 28, in: AAS 59 (1967), s. 556, (překlad autora).

⁸⁹ CIC, kán. 1248 § 1.

zaplnila modlitba oficia a vigilie. Po Druhém vatikánském koncilu bylo opět umožněno slavit nedělní mši svatou v sobotu večer.

2. Fenomén nových hnutí vzniklých po II. vatikánském koncilu

Dějiny církve už po celá staletí provází rozhodující slovo: obnova. O tom, že v církvi tato potřeba obnovy nikdy nechyběla, svědčí především velcí světci, kteří pravidelně přinášeli jakýsi vnitřní rozkvět církve, a to návratem k evangeliu, který se především sami snažili žít. Správnost tohoto rozhodnutí potvrzují jejich následovníci jako živé plody Ducha. Můžeme tak mluvit o vzniku řádů. Mezi zakladateli těchto řádů vynikají především sv. Benedikt z Nursie, sv. Bernard z Clairvaux, sv. František z Assisi, sv. Dominik nebo sv. Ignác z Loyoly, popř. sv. Terezie z Avily. Tato skutečnost poukazuje na to, že následování Krista bylo v dějinách spojeno především se spiritualitou řádů. „Vlastní ‚laická spiritualita‘ se intenzivně rozvinula až ve 20. století, kdy bylo nanovo objeveno Boží slovo o ‚vyvoleném národě‘ a ‚královském kněžství‘ (Srov. 1Pt 2,9).“⁹⁰

Když mluvíme o intenzivním rozvinutí laické spirituality ve 20. století, máme na mysli především

obnovná nebo také nová hnutí v římskokatolické církvi [...], která odpovídají na situaci, v níž se tato církev ocitla kvůli modernizaci západní společnosti v posledních dvou staletích. Je typické, že jejich počet a význam roste v historicky přelomových obdobích – např. po druhé světové válce nebo po II. vatikánském koncilu. Obnovná hnutí jsou nesena snahou oživit církev v době, kdy ztratila postavení hlavní společenské síly a kdy se mnohdy stala menšinou. Jsou vedena a inspirována především laiky.⁹¹

Tento fenomén je vnímán jako znamení stálého působení Ducha svatého v církvi a je zároveň odpovědí křesťana na aktuální situaci církve a světa.

V následující kapitole přineseme pokus o zachycení identity a postavení nových hnutí v rámci církve se zaměřením na jejich charakteristické a společné znaky, jejich postavení v církvi a zároveň budou popsány i různá napětí a těžkosti související s jejich vývojem.

---

⁹⁰ TIGGES, Marianne. *Neue geistliche Gemeinschaften und Bewegungen*. [2015-10-15] <<http://neu.medjugorje.de/medjugorje/theologisches/neue-geistliche-gemeinschaften-und-bewegungen/>> (překlad autora).

⁹¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Praha: Portál, 2004, s. 44.

Většina nových hnutí byla inspirována podněty II. vatikánského koncilu. V Kodexu kanonického práva z roku 1983 se píše:

Křesťané jsou oprávněni svobodně zakládat a řídit spolky k účelům charitativním nebo pěstování zbožnosti nebo k podpoře křesťanského povolání ve světě a shromažďovat se ke společnému dosahování uvedených cílů.⁹²

Toto právo je podloženo dekretem Druhého vatikánského koncilu o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem* (srov. AA 19). Je tím dán právní podklad pro všechny druhy sdružování se v církvi od přechodného shromažďování až po nejvyšší formy společenského života, jakými jsou řády a sekulární instituty.⁹³

Svá potvrzení a povzbuzení dále zaznamenala nová hnutí skrze biskupskou synodu konající se v roce 1987 v Římě o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě, po níž byla publikována apoštolská exhortace papeže Jana Pavla II. *Christifideles laici* (ChL) v prosinci 1988.

Papež ve své exhortaci přikládá otázce hnutí v církvi velkou váhu. [...] Od počátku se mluví o jevech, které v pokoncilním období omladily církev, o množství nových forem svatosti a pastorační spolupráce, mezi nimiž má své místo „rozkvět různých skupin, sdružení a duchovních hnutí, kterým se též věnují laici“ (ChL 2). O něco dále se opakuje, že mezi pokoncilní novoty, jimž je třeba věnovat „zvláštní pozornost“, aby se staly autentickou praxí církve, právem patří „růst a šíření nových ‚hnutí‘ vedle jiných forem sdružování laiků“ (ChL 2).⁹⁴

2.1. Historický kontext nových hnutí (vliv II. vatikánského koncilu)

Fenoménem nových hnutí, resp. jejich spiritualitou, se zabýval Lukáš Bukovský ve své bakalářské práci *Spiritualita laiků a nová hnutí v církvi*, kterou vypracoval na KTF UK v Praze pod vedením ThLic. Pavla Vojtěcha Kohuta Th.D. Ve své třetí kapitole *Nová hnutí a komunity v církvi* se věnoval historickému vývoji, který je poměrně komplexně zpracován vzhledem k použitým pramenům. A byl to „nelehký úkol, jelikož na objektivní historicko-kritickou a zejména teologickou reflexi bude ještě třeba dozrát čas, jelikož samotná hnutí se teologicky vyvíjejí a stále specifičtější institučně profilují.“⁹⁵

---

⁹² CIC kán. 215.

⁹³ TIGGES, Marianne, *Neue geistliche Gemeinschaften und Bewegungen*.

⁹⁴ SECONDIN, Bruno. *Nová hnutí v církvi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 39.

⁹⁵ SLÁDEK, Karel. Oponentský posudek bakalářské práce Lukáše Bukovského *Spiritualita laiků a nová hnutí v církvi*. Praha, 2007 [2015-11-03] <<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/14735>>.

Co z historického kontextu nových hnutí vyplývá a jaké impulzy dostaly na II. vatikánském koncilu, bude tématem této podkapitoly. Fakt, který chceme zopakovat, je, že rychlý nárůst nových hnutí zaznamenala katolická církev především v období po II. vatikánském koncilu. Je však třeba zdůraznit, že dějiny mnohých z nich (např. Opus Dei – 1928, Fokoláre – 1943, Neokatechumenátní Cesta – 1964, Schönschtatské hnutí – 1914, Mariina legie – 1921 aj.) začaly už před II. vatikánským koncilem a dále se rozvinuly v církvi jako pokračování myšlenek koncilních dokumentů o laicích a laických společenstvích, o rozpracování myšlenky všeobecného kněžství všech věřících a o velikosti darů a charismat potřebných k budování církve, coby živého Těla Kristova.⁹⁶

Po období Velké francouzské revoluce se začíná formovat určitý protipól sekularizované a liberální společnosti. V rámci katolické církve vznikají různá sdružení, společnosti, večeradla, díla atd. [...] V tomto období vznikají dodnes aktuální hnutí. Například Apoštolát modlitby (1844), Konference sv. Vincence (1833), Kolpingovo dílo (1846) a další.⁹⁷

Na počátku 20. století se v římskokatolické církvi objevují hnutí, která nachází svou obrodnou sílu v prohlubování mariánské úcty.⁹⁸ Mezi ně se řadí například již zmíněná Mariina legie, Hnutí fokoláre a Schönschtatské hnutí.

Po druhé světové válce vznikají nová hnutí, která se zaměřovala především na obnovu krizí zmítané společnosti, příkladem může být Katolická akce (Španělsko a Itálie), která „představovala především spojení laických dovedností a energií k obraně a rozšiřování církve a jejích hodnot.“⁹⁹ Nebo také „mnoho hnutí solidarity“¹⁰⁰ např. Kirche in Not. A dále hnutí zaměřená na novou evangelizaci, jejichž příkladem jsou Domus christianae (Itálie), Movimiento familiar Christiana (Argentina) a Équipes Notre-Dame (Francie).¹⁰¹

Růst nových hnutí byl posílněn naukou II. vatikánského koncilu, která byla vyložena papežem Pavlem VI. a „především papež Jan Pavel II. věnoval tomuto jevu od začátku

---

⁹⁶ Srov. *Kirchliche Bewegungen & neue Geistliche Gemeinschaften in der Erzdiözese Wien*. Pastoralamt der Erzdiözese Wien, Wien, 2013, s. 4, (překlad autora).

⁹⁷ BUKOVSKÝ, Lukáš. *Spiritualita laiků a nová hnutí v církvi* (bakalářská práce obhájená na KTF UK). Praha, 2007, s. 43.

⁹⁸ Srov. VOJTÍŠEK, Zdeněk, *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*, s. 45.

⁹⁹ HOCKEN, Peter. *Strategie Ducha?: Výzva obnovných proudů pro tradiční církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 125.

¹⁰⁰ SECONDIN, Bruno, *Nová hnutí v církvi*, s. 23.

¹⁰¹ Srov. tamt., s. 22n.; Srov. BUKOVSKÝ, Lukáš, *Spiritualita laiků a nová hnutí v církvi*, s. 43n.; Srov. HOCKEN, Peter, *Strategie Ducha?*, s. 125n.

svého pontifikátu mimořádnou pozornost (viz *Dominum et vivificantem*). Svým prorockým duchem a jemným citem pro Ducha svatého se stal papežem „nových církevních hnutí“.¹⁰² Mezi jeho nejviditelnější kroky v této oblasti patří již zmíněný posynodní apoštolský list *Christifideles laici*, který je bezpochyby výchozím dokumentem pro všechny otázky týkající se povolání a hodnoty laiků, jejich společenství a účasti na povolání církve. Mimo jiné v něm říká: „takže lze dnes mluvit o nové době seskupování laiků. Neboť právě vedle tradičních sdružení, a někdy přímo z jejich kořene vznikla nová hnutí a sdružení se specifickým profilem a specifickými cíly.“¹⁰³ Dalším nepřehlédnutelným krokem Jana Pavla II. bylo svolání kongresů a různých setkání nových hnutí a dále například biskupských seminářů, jejichž obsahem bylo téma pastorační péče o církevní hnutí a nová společenství. První Světový kongres církevních hnutí se uskutečnil v Římě 27.-29. května roku 1998 a následující den (30. května) následovalo setkání papeže s církevními hnutími a novými společenstvími, které je považované za skutečný milník na cestě těchto společenství.¹⁰⁴ „Často citované poselství k účastníkům Světového kongresu nových církevních hnutí v r. 98 se stalo i po teologické stránce jejich „magnou chartou“.“¹⁰⁵

V této otevřenosti papeže Jana Pavla II. vůči novým církevním hnutím pokračoval i jeho nástupce Benedikt XVI., který už jako prefekt kongregace pro nauku víry přispěl svým referátem *Církevní hnutí a jejich místo z teologického hlediska* na již zmiňovaném prvním kongresu nových hnutí v Římě roku 1998 k teologickému zakotvení těchto hnutí. Ty definuje jako ty, které „většinou vycházejí od charismatických osobností, mají podobu konkrétních společenství, žijí celé evangelium, uznávají církev jako základ svého života.“¹⁰⁶ Během pontifikátu Benedikta XVI. se uskutečnil také 2. světový kongres církevních hnutí a komunit, a to v Římě roku 2006.

2.2. Identita nových hnutí a jejich postavení v církvi

Komunity, kterými se zabýváme v této kapitole, jsou *církevní hnutí*, která mají různou strukturu. „Od poměrně pevně uspořádané, s kombinací hierarchického

---

¹⁰² VLK, Miloslav. *Nová církevní hnutí*. (20.2.2015) [2015-10-20] <<http://www.kardinal.cz/index.php?cmd=article&articleID=812>>.

¹⁰³ ChL 29.

¹⁰⁴ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV. *Církevné hnutia v pastoračnej starostlivosti biskupov*. Bratislava: Don Bosco, 2003, s. 19n, (překlad autora).

¹⁰⁵ VLK, Miloslav. *Nová církevní hnutí*. (20.2.2015) [2015-10-20] <<http://www.kardinal.cz/index.php?cmd=article&articleID=812>>

¹⁰⁶ RATZINGER, Joseph. *I movimenti ecclesiali e la loro collocazione teologica*. (online) [2015-10-29] <<http://www.fratiminori.it/downloads/imovimentiecclesiali.pdf>>, (překlad autora).

a „síťového“ uspořádání (např. Dílo Mariino) až po nehierarchické, necentralizované uspořádání charismatické obnovy.“¹⁰⁷ Tato hnutí

mají tři charakteristické znaky: 1/ jsou to hnutí, jejichž členové patří k různým stavům (kněží, svobodní i ženatí muži, ženy, zasvěcení apod.), 2/ tyto členy spojuje tzv. společné charisma, což znamená, že každý člen způsobem vlastním svému stavu zachovává toto charisma, např. jinak zachovává čistotu svobodný a jinak ženatý (manželská čistota), 3/ členové spolupracují se zaměřením na společný záměr, cíl.¹⁰⁸

Stejně jako řády s mnohasetletou tradicí jsou i nová hnutí reakcí na aktuální problémy doby. Na rozdíl od již ustáleného a vyvinutého duchovního profilu a zaměření řádů se tento profil u nových hnutí stále hledá a vyvíjí, čímž je zajištěna jakási jejich flexibilita.¹⁰⁹

Jako výchozí teologické elementy pro nová hnutí můžeme určitě vyzdvihnout tyto: nauka o Božím lidu krácejícím dějinami, nauka o jednotě Těla Kristova v různosti všech členů, nauka o hodnotě každého jednotlivého charismatu a daru v církvi, nauka o velkém významu všeobecného kněžství a konečně nauka o spolupůsobení laiků a církevní hierarchie.¹¹⁰

Pro mnohost a různost forem je povědomí vlastní identity hnutí poměrně fragmentární a tato práce si ani neklade za cíl přinést nějakou hlubší studii o samotné identitě nebo konečnou definici tohoto nového fenoménu v církvi. Pro naše potřeby bude užitečnější zaměřit se na jejich postavení v církvi.

Věčné mládí církve se projevuje také dnes: i v posledních desetiletích, totiž po 2. vatikánském koncilu, *vznikly nové nebo obnovené formy zasvěceného života*. Často jsou to instituty, které jsou podobné již existujícím, ale rodí se z nových duchovních a apoštolských podnětů. [...] Je zde jedno stejné povolání, aby totiž každý, kdo hledá dokonalou lásku, následoval Ježíše čistého, chudého a poslušného. Toto povolání nacházíme ve formách již existujících stejně jako v těch, které vznikají nově.¹¹¹

---

¹⁰⁷ OPATRŇY, Aleš. Nová hnutí v církvi. *Dingir* 2005, roč. 8, č. 2, s. 50-53.

¹⁰⁸ DUDA, Jan. *Zasvětený život* Prednáška Bohu zasvěteným osobám v Spišskej Kapitule v sobotu 1. februára 2014 pri príležitosti ich stretnutia s diecéznym biskupom. (online) [2015-10-31] <<http://duda.kapitula.sk/wp-content/uploads/2010/10/Zasv%C3%A4ten%C3%BD-%C5%BEivot.pdf>>, s. 11, (překlad autora).

¹⁰⁹ Srov. OPATRŇY, Aleš. Nová hnutí v církvi. *Dingir*.

¹¹⁰ TIGGES, Marianne, *Neue geistliche Gemeinschaften und Bewegungen*.

¹¹¹ JAN PAVEL II. Posynodální apoštolská adhortace O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě *Vita consecrata* (VC). Praha: Zvon, 1996, č. 12.

Tím papež Jan Pavel II. pojem zasvěceného života rozšiřuje na velkou různost těchto forem. Různá hnutí v církvi nejsou nějakým novým fenoménem. Stačí vzpomenout mnišská hnutí v křesťanském starověku a na začátku středověku – např. řehole sv. Bazila, sv. Benedikta, mnišské reformní hnutí v Cluny v 10. století, různé špitální řády a rytířská hnutí, ve 13. století pak hnutí sv. Františka a sv. Dominika, v 15. století různá evangelizační hnutí, mezi nimiž vynikali jezuité. V neposlední řadě jistě můžeme mezi různá duchovní hnutí zařadit i tzv. třetí řády, které participují na spiritualitě řeholních institutů a v 19. století vznikají různé kongregace.¹¹²

Poté, co Jan Pavel II. ve *Vita consecrata* definoval zasvěcený život tak široce, se rozproudila diskuse o tom, jaké je postavení těchto nových hnutí v církvi a jak tyto nové formy zasvěceného života definovat. Je třeba jasně říci, že „ta sdružení věřících, která nebyla příslušnou církevní autoritou schválena jako instituty zasvěceného života, i kdyby měla všechny ostatní prvky zasvěceného života, nejsou institutem zasvěceného života.“¹¹³ Pak „se jedná o jakési počáteční pokusy, které si v církvi teprve hledají svou totožnost a čekají, dokud nebudou oficiálně uznány Apoštolským stolcem.“¹¹⁴

I když se většina nových hnutí bránila nějakému konkrétnímu institucionalizování, přesto je to nevyhnutelná cesta pro správnou integraci těchto hnutí do života církve.

Fenomén, který se začíná jako hnutí nezátížené právními strukturami, musí potom najít a nachází svá pravidla a své právní místo v církvi. [...] Struktura sice zjevně omezuje počáteční dynamismus, který je v nových hnutích pozorovatelný, ale na druhé straně pomáhá usměrňovat síly.¹¹⁵

V rámci církevních hnutí musí na sebe vzít zodpovědnost nejen členové hnutí a jejich zakladatelé, ale také pastýři církve. Tuto zodpovědnost na úrovni univerzální církve na sebe bere Svatý stolec v zastoupení Papežské rady pro laiky, která vznikla na základě již zmíněného koncilního dekretu o apoštolátu laiků (srov. AA 26) v roce 1967. V kompetenci Papežské rady pro laiky jsou hnutí mezinárodního charakteru.¹¹⁶ „V případě hnutí místního charakteru úkon právního uznání a schválení stanov přísluší

---

¹¹² Srov. DUDA, Jan. *Zasvětený život*, s. 9. Srov. také RATZINGER, Joseph. *I movimenti ecclesiali e la loro collocazione teologica*.

¹¹³ Tamt., s. 10.

¹¹⁴ VC 12.

¹¹⁵ PAPEŽSKÁ RADA PRO LAIKOV, *Církevní hnutia v pastoračnej starostlivosti biskupov*, s. 183.

¹¹⁶ Tato rada momentálně registruje téměř 130 těchto hnutí. Srov. *Associazioni e Movimenti* <<http://www.laici.va/content/laici/it/sezioni/associazioni/repertorio.html>>.

diecéznímu biskupovi¹¹⁷, který však není vyjmut ani z procesu schvalování hnutí na mezinárodní úrovni, poněvadž „uznáním předchází pozitivní dobrozdání ordinářů v diecézích, ve kterých mají daná hnutí své pobočky.“¹¹⁸

2.3. Charakteristické znaky nových hnutí

V jednotlivých hnutích se nacházejí různé charakteristické znaky, které jsou v určité míře u všech, ale v některých se vyskytují ve větší míře s ohledem na jejich konkrétní zaměření. V této podkapitole chceme představit tyto charakteristické znaky, přičemž budeme vycházet především z již citovaného článku Dr. Marianne Tigges, která byla mimo jiné sekretářkou komise pro duchovní povolání a církevní služby při německé biskupské konferenci.

Spiritualita/charisma

Spiritualita je nejvýraznějším charakteristickým znakem daného hnutí. Nejde jen o všeobecné shromažďování členů, ale jde především o to, že ve stejném společenství mohou být shromážděni členové s různými povoláními v církvi a různých životních stavů.¹¹⁹ „Spiritualita je nejčastěji spojena s nějakým velkým vzorem nebo osobností – často samotným zakladatelem hnutí.“¹²⁰

Písmo svaté

Nová hnutí uposlechla výzvu koncilních otců z Věroučné konstituce o Božím zjevení *Dei verbum* (DV): „Je tedy třeba, aby se všechno církevní kázání i křesťanská zbožnost živila a řídila Písmem svatým. [...] Které] je pro církev oporou a životem a pro její děti posilou víry, pokrmem duše, čistým a trvalým pramenem duchovního života.“¹²¹ Členové hnutí se proto snaží o vytrvalé studium a rozjímání Písma.

Svátostný život

Vedle Písma svatého je dalším opěrným pilířem snaha o prohloubení svátostného života. Snahu o intenzivnější čerpání z iniciačních svátostí – obnova křestních slibů, rozvinutí darů Ducha svatého ze svátosti biřmování a prohlubování eucharistického života (hnutí charismatické obnovy a Neokatechumenátní Cesty). Podobně u jiných

---

¹¹⁷ PAPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV, *Církevné hnutia v pastoračnej starostlivosti biskupov*, s. 29.

¹¹⁸ TIGGES, Marianne, *Neue geistliche Gemeinschaften und Bewegungen*.

¹¹⁹ Srov. PAPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV, *Církevné hnutia v pastoračnej starostlivosti biskupov*, s. 23.

¹²⁰ TIGGES, Marianne, *Neue geistliche Gemeinschaften und Bewegungen*.

¹²¹ DV 21.

hnutí sledujeme prohlubování života ze svátostí a to především v závislosti na jejich charismatu a znovuoobjevení v kontextu současné kultury.

Komunitní život

Dalším významným charakterem je pro nová hnutí následování evangelijní výzvy o komunitním životě církevní obce, srov. Sk 2,42-47. Tato hnutí chtějí být vzorem této bratrské lásky a to nejen mezi sebou, ale často vycházejí i k nevěřícím do celé společnosti a snaží se ji tak prodchnout láskou.

Evangelizace a katecheze

V těchto hnutích je kladen velký důraz na evangelijní výzvy: „Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření.“ (Mk 16,15). Hlásat radostnou zvěst i těm nejspolečnějším lidem stojícím na periferii si vzali za své např. členové Neokatechumenátní Cesty a hnutí Cusrillo, které vznikly na základě nedostatku pravé katecheze.¹²²

Ekumenická a mezináboženská otevřenost

Nová hnutí často vnímají jako velikou bolest rozdělení církve, a tak se snaží o naplnění Kristovi vůle: „Aby všichni byli jedno.“ (J 17,21), a to mezináboženským a ekumenickým dialogem. Příkladem nám mohou být ekumenická komunita bratří v Taizé nebo Komunita Blahoslavenství se svým dialogem se židovstvím.

---

¹²² Srov. TIGGES, Marianne, *Neue geistliche Gemeinschaften und Bewegungen*.

3. Tři vybraná hnutí

V této třetí části práce budou představeny tři komunity: *Komunita Blahoslavenství*, *Neokatechumenátní Cesta* a *ekumenická komunita v Taizé*. Komunity byly vybrány především proto, že výrazným způsobem slaví nedělní předvečer a také s ohledem na jejich veliké odlišnosti. Komunita Blahoslavenství je komunitou zasvěceného života, a to všech životních stavů. Komunita bratří v Taizé sdružuje bratry, kteří se sice zavazují doživotními sliby po způsobu řeholního života k celibátu a velké prostotě života, ale je založena na ekumenickém základu, z čehož vyplývají důsledky pastoračního, teologického a liturgického charakteru. A Neokatechumenátní Cesta je spíše záležitostí farních společenství.

Při představování jednotlivých hnutí s jejich liturgií jsem čerpal nejen z jejich dokumentů a odborné literatury, ale i osobního pozorování v daných komunitách.

3.1. Komunita Blahoslavenství

Jako první představíme Komunitu Blahoslavenství, jejíž název sám vypovídá o hlavním povolání komunity – žít v duchu Horského kázání. Je místem živého setkávání s Kristem ukřižovaným a vzkříšeným a místem modliteb za Izrael, především v každotýdenním žití „malého tridua“.

3.1.1. Historie

Komunita Blahoslavenství byla založena bratrem Efraimem (Gerard Croissant), jeho manželkou Josette a dalším manželským párem Jeanem-Marcem a Mireille Hammelovými 25. května 1973 ve Francii. Mons. Robert Coffy, arcibiskup z Albi, přijal 31. května 1975 toto mladé společenství do své diecéze (v Cordes-sur-Ciel) pod názvem Komunita Lva z Judy a obětovaného Beránka.¹²³ Dnes má komunita asi šedesát domů po celém světě, u nás vznikl dům Komunity Blahoslavenství v Dolanech u Olomouce v roce 1991.¹²⁴

Významným datem Komunity je rok 1979, kdy byla zřízena arcibiskupem v Albi coby zbožné sdružení. Roku 1991 bylo rozhodnuto o změně názvu komunity na Komunita Blahoslavenství. Tento název byl vybrán, aby ho bylo snazší používat v různých zemích s různými kulturami, také proto, že vystihuje to, co se členové snaží

---

¹²³ Srov. *Unsere Geschichte*. [2015-11-12] <<http://beatitudes.org/de/qui-sommes-nous-3/geschichte>> (překlad autora).

¹²⁴ Srov. *O Komunitě Blahoslavenství*. [2015-11-13] <<http://www.blahoslavenstvi.cz/?o-komunita/>>.

žít – „život v duchu horského kázání“.¹²⁵ Z právního pohledu jsou pro komunitu důležitými milníky roky 1991 a 1999, kdy byly schváleny stanovy komunity, ale prozatím jen *ad experimentum*, přičemž tyto stanovy Komunitu Blahoslavenství definovaly jako „soukromé sdružení křesťanů biskupského práva“. Toto se mělo změnit v roce 2002, v té době byly jejich stanovy schváleny Papežskou radou pro laiky, opět *ad experimentum*, v nichž byly definovány jako „soukromé sdružení křesťanů papežského práva“. V roce 2009 bylo přesunuto řízení komunity pod Kongregaci pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života, jako „veřejné sdružení křesťanů diecézního práva“. Jelikož jsou komunitou „biskupského práva“, proto jsou jejich stanovy schváleny toulouským biskupem Robertem Le Gallem.¹²⁶

3.1.2. Struktura a spiritualita

Komunita zahrnuje lidi všech stavů: kněze, jáhny, zasvěcené sestry a bratry, svobodné laiky, ale také rodiny s dětmi. „Povolání komunity není nic jiného než výzva být skutečným lidem Božím, toužícím po trojičním životě.“¹²⁷ Tento trojiční život se projevuje i v tom, že se snaží žít společenství (*communio*) stavů právě po vzoru Trojice, kde „božské Osoby žijí v dokonalém společenství, aniž by se proto směšovaly nebo ztrácely to, co je pro ně charakteristické.“¹²⁸ Jednotliví členové se „po čase nezbytné formace zavazují k životu v Komunitě podle svého životního stavu, v duchu schválených stanov.“¹²⁹ Každý životní stav má vlastní vedení své větve, které však podléhá generální radě, již řídí president. Základní jednotkou komunity je autonomní dům, skládající se pokud možno ze všech tří větví (zasvěcení bratři, sestry a laická větev). Jednotlivé domy mají svého koordinátora, kterým zpravidla bývá jeden ze členů zasvěcené větve s definitivními sliby.¹³⁰

V Komunitě Blahoslavenství je kladen velký důraz na formaci nejen před definitivními sliby, ale i na trvalou. Formace zasvěcených členů trvá zpravidla osm až jedenáct let.¹³¹ Jednotliví členové se pak zasvěcují „nebeskému království tím, že soukromými sliby (srov. kán. 573) přijmou evangelní rady čistoty, chudoby

---

¹²⁵ KOMUNITA BLAHOSLAVENSTVÍ, *Kniha života* (hlavní dokument o spiritualitě Komunity Blahoslavenství), s. 4.

¹²⁶ Srov. KOMUNITA BLAHOSLAVENSTVÍ, *Všeobecné stanovy Komunity Blahoslavenství*. 2014, Preambule.

¹²⁷ KOMUNITA BLAHOSLAVENSTVÍ, *Kniha života*, s. 6.

¹²⁸ KOMUNITA BLAHOSLAVENSTVÍ, *Všeobecné stanovy Komunity Blahoslavenství*, č. 7.

¹²⁹ *O Komunitě Blahoslavenství*. [2015-11-13] <<http://www.blahoslavenstvi.cz/?o-komunita/>>.

¹³⁰ Srov. KOMUNITA BLAHOSLAVENSTVÍ, *Všeobecné stanovy Komunity Blahoslavenství*, č. 161, 168.

¹³¹ Srov. *tamt.*, č. 61-88.

a poslušnosti.¹³² Ve formaci je kladen velký důraz na to, aby Komunita měla dostatek odborníků v nejrůznějších oborech a zároveň zajistila každému „potřebnou formaci pro jeho životní stav, a on tak mohl naplno žít své povolání, a to v čase.“¹³³

Hlavním prvkem spirituality komunity je stálá modlitba, přičemž učitelem v této oblasti je jí především karmelitánská tradice a zvláště sv. Terezie z Lisieux. Modlitba je považována za „vynikající prostředek, jak získat olej pomazání Ducha svatého v přátelské výměně s Otcem.“¹³⁴

Dalším významným prvkem charismatu Komunity Blahoslavenství je různá forma misie, především je to nová evangelizace. U nás jsou známi šířením tzv. farních evangelizačních buněk, přičemž v Čechách k tomu vydali i knihu Piergiorgiho Periniho *Systém farních evangelizačních buněk: Základní manuál*. Dále pořádají různé víkendové akce a duchovní cvičení v jejich Evangelizačním centru. Zajímavé je umožnění pobytu mladým lidem od 25 do 35 let v komunitě na 3 až 10 měsíců. Tento program nese název *Škola života* a je zaměřen především na rozlišení osobního povolání, vytvoření prostoru pro osobní a liturgickou modlitbu a v neposlední řadě hlouběji poznat Komunitu Blahoslavenství.¹³⁵ Je však dobré zdůraznit, že „Komunita není povolána k jedinému typu misie, který by pro ni byl specifický, ale má velice rozmanitým způsobem spolupracovat na šíření evangelia podle výzev, jež může pocítit, anebo výzev, které ji adresuje církev.“¹³⁶ Církev jim tyto „výzvy“ adresuje především skrze místního biskupa, bez jehož povolení by ani nemohl vzniknout komunitní dům a se kterým jsou především koordinátoři jednotlivých domů v úzkém kontaktu, aby tak mohli být lépe přínosem pro místní církev.¹³⁷

„Zvláštní místo zaujímá [ve spiritualitě Komunity Blahoslavenství] uvědomování si a oživování židovských kořenů naší víry.“¹³⁸ Komunita se tak cítí být povolána modlit se „s“ a „za“ Izrael a milovat ho, protože Hospodin ho také neopustil a stále miluje. K těmto kořenům se připojují především připomínáním si díla stvoření a vykoupení při oslavě šabatu.¹³⁹

---

¹³² KOMUNITA BLAHOŠLAVENSTVÍ, *Všeobecné stanovy Komunity Blahoslavenství*, č. 11.

¹³³ KOMUNITA BLAHOŠLAVENSTVÍ, *Kniha života*, s. 14.

¹³⁴ *Leben im Geist*. [2015-11-14] <<http://beatitudes.org/de/qui-somme-nous-3/spiritualitat/leben-im-geist>> (překlad autora).

¹³⁵ Srov. *Škola života*. [2015-11-14] <<http://www.blahoslavenstvi.cz/?skola-zivota/>>.

¹³⁶ KOMUNITA BLAHOŠLAVENSTVÍ, *Všeobecné stanovy Komunity Blahoslavenství*, č. 39.

¹³⁷ Srov. KOMUNITA BLAHOŠLAVENSTVÍ, *Kniha života*, s. 10.

¹³⁸ *O Komunitě Blahoslavenství*. [2015-11-14] <<http://www.blahoslavenstvi.cz/?o-komunita/>>.

¹³⁹ Srov. KOMUNITA BLAHOŠLAVENSTVÍ, *Kniha života*, s. 52n.

3.1.3. Liturgie

Spiritualita komunity je živena pravidelným svátostným životem a liturgií. Vrchol dne je kladen na slavení Eucharistie. Velký důraz je pak dán také na svátost smíření.¹⁴⁰ Komunitní liturgie je latinského ritu, ale čerpá z ritu křesťanského Východu a také židovského slavení, čímž se obohacuje, ale zároveň se snaží dbát na to, aby nevznikala jakási všehochuť.¹⁴¹

Celý den je prodchnut a určován liturgickou modlitbou, ať už jde o již zmiňované slavení mše svaté, coby vrcholu dne, tak liturgií hodin, jejíž páteř vidí spolu s církví¹⁴² v ranních chválách a večerních nešporách. Je zajímavou komunitní tradicí modlit se v každém domě jednu z modliteb uprostřed dne, zpravidla „horu media“ zpívanou, a to u stolu před obědem.¹⁴³

Stejně jako má den v komunitě svůj rytmus odvozený od liturgie, tak týdenní rytmus je též řízen liturgickým životem. Každý týden je prožíván jako „výstup k neděli“.¹⁴⁴ Komunita slaví každý týden tzv. malé triduum.¹⁴⁵ Do tohoto tridua vstupují už ve čtvrtek večer tichem a noční adorací.¹⁴⁶ Jakoby tak členové komunity bděli s Ježíšem v Getsemanské zahradě. Pátek je věnován rozjímání nad utrpením Páně a přípravě na příchod šabatu a vrchol v neděli. Tato příprava se neděje jen vnějším úklidem domu, ale především „úklidem“ vnitřním, a zaujetím postoje kajícího.¹⁴⁷

Večer pak komunita slaví spolu s Izraelem příchod šabatu. Komunita prožívá šabat po vzoru Židů, jak jsme ho popsali v první kapitole, ale přidala k tomu tři pro křesťany významné prvky: modlitbu Otčenáš, přenášení světla k ikoně Panny Marie a modlitbu k Panně Marii.¹⁴⁸ Přenášení světla k ikoně Panny Marie se děje během závěrečného zpěvu *Ženu statečnou, kdo najde*, který se zpívá až po slavnostní večeři. K ikoně se přinášejí svíce ze stolu, spolu s nějakým úmyslem, který chtějí členové komunity Panně Marii světit. Na závěr se zpívá modlitba *Zdravas Maria*.¹⁴⁹

---

¹⁴⁰ Srov. *Leben im Geist*. [2015-11-14] <<http://beatitudes.org/de/qui-sommes-nous-3/spiritualitat/leben-im-geist>>.

¹⁴¹ Srov. KOMUNITA BLAHOŠLAVENSTVÍ, *Kniha života*, s. 21.

¹⁴² Srov. PAVEL VI., *Laudis canticum*, č. 2.

¹⁴³ Srov. KOMUNITA BLAHOŠLAVENSTVÍ, *Kniha života*, s. 32.

¹⁴⁴ Tamt., s. 22.

¹⁴⁵ Srov. KOMUNITA BLAHOŠLAVENSTVÍ, *Všeobecné stanovy Komunity Blahoslavenství*, č. 32.

¹⁴⁶ Srov. KOMUNITA BLAHOŠLAVENSTVÍ, *Kniha života*, s. 22.

¹⁴⁷ Srov. tamt., s. 22.

¹⁴⁸ Srov. MIKŠŮ, Pavel. *Přednáška o šabatu* ze dne 7. února 2015 v Dolanech u Olomouce.

¹⁴⁹ Zde čerpáme z osobní zkušenosti při návštěvě komunity, a to ve dnech 6. – 8. února 2015 v Dolanech u Olomouce.

Sobotu pak komunita prožívá spolu s Marií, Matkou naděje. Celý den je věnován především společnému studiu Slova, modlitbě a kontemplaci. Večer je nesen radostí ze vzkříšení Krista, která je slavena v neděli, ale již v sobotu večer spolu s celou církví, do ní vstupují členové komunity slavením prvních nešpor.¹⁵⁰

Celé „malé triduum“, stejně jako to Velikonoční, vrcholí ve vzkříšení Pána, které je slaveno v neděli. Oslava osmého dne se vyznačuje dvojími nešporami v sobotu a v neděli večer. V komunitě je v tento první den týdne zvláště dbáno na pečlivé slavení liturgie. Slavnostnost celého dne je podtržena slavnostním jídlem i slavnostním oděním.¹⁵¹ Nedělní mši svatou komunita prožívá s farností, aby tak lépe vyjádřila svou sounáležitost s místní církví.¹⁵²

3.2. Neokatechumenátní Cesta

Neokatechumenátní Cesta je hnutí v církvi, které samo sebe chápe jako pomoc farnosti a biskupům,

aby ukázala pokřtěným křesťanům, co to znamená být křesťanem. [...], aby přivedla nazpět ty lidi ve farnostech, kteří víru opustili. [...], aby byla uprostřed farnosti znakem misijní církve a otevřela tak konkrétní cestu k evangelizaci.¹⁵³

3.2.1. Historie

Neokatechumenátní Cesta má dva zakladatele, i když oni se spíše nazývají iniciátoři,¹⁵⁴ a to Kika Argüella (vlastním jménem Francisco José Gómez Argüello) a Carmen Hernández. Kiko původně přemýšlel o řeholním povolání, ale nakonec šel v roce 1954 mezi chudé do čtvrti Palomeros Altas na okraji Madridu, kde žil po vzoru blahořečeného (v roce 2005) Charlese de Foucaulda.¹⁵⁵ Kolem Kika se postupně vytvořila živá křesťanská komunita, která svým životem vydávala svědectví o ukřižovaném a vzkříšeném Kristu, a dále se rozrůstala. Carmen začínala jako misionářka v Bolívii, ale když se dozvěděla o komunitě okolo Kika, rozhodla se k nim přidat. Žila v nedalekém domku ve stejné čtvrti a spolupracovala s Kikem v ohlašování

---

¹⁵⁰ Srov. KOMUNITA BLAHOŠLAVENSTVÍ, *Kniha života*, s. 22.

¹⁵¹ Srov. tamt., s. 23.

¹⁵² Srov. tamt., s. 49.

¹⁵³ *Neokatechumenát* (7. 3. 2014) [2015-11-18] <<http://www.farnostveseli.cz/clanky/aktivity-farnosti/neokatechumenatni-cesta/neokatechumenat.html>>.

¹⁵⁴ Srov. ARGÜELLO, Kiko: Neokatechumenátní cesta. In: PAPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV. *Církevné hnutia v pastoračnej starostlivosti biskupov*, s. 122, (překlad autora).

¹⁵⁵ Srov. BLÁZQUEZ, Ricardo. Neokatechumenátní spoločenstvá. *Teologické texty* 1990, č. 4, s. 125, (překlad autora).

radostné zvěsti pro ty nejchudší. Postupně se vše konkretizovalo do určité katechetické syntézy, až v roce 1968 byli pozváni do Říma a od té doby se šíří nová společenství v diecézích po celém světě.¹⁵⁶ Itinerář Neokatechumenátní Cesty je určen pro

Jak se Neokatechumenátní Cesta rozšiřovala po různých diecézích do celého světa, „byli její iniciátoři vyzváni, aby seznámili Kongregaci pro bohoslužbu a svátosti s obřady, které duchovní cesta koná.“¹⁵⁷ Cesta si prochází důležitým obdobím určitého uzrávání. Na této cestě se jí dostává velké podpory ze strany papežů, zejm. Jana Pavla II., ale i jeho předchůdce Pavla VI., který se jí zastal, když upadla v podezření, že se snaží opakovat křest.¹⁵⁸ Za první oficiální schválení ze strany církve Neokatechumenátní Cesty jako nástroje katolické formace je považován dopis papeže Jana Pavla II. tehdejšímu prezidentu Papežské rady pro laiky, Mons. Paulu Josefu Cordesovi, z 30. srpna 1990. V tomto listě vyjadřuje papež své přání, aby biskupové spolu s kněžími svých diecézí napomáhali rozvoji tohoto díla na poli nové evangelizace.¹⁵⁹ Samotný schvalovací proces trval téměř 15 let – od roku 1997, kdy při audienci vyzval papež iniciátory k vypracování statut, až po definitivní schválení formy liturgického slavení, coby součásti Katechetického direktáře v roce 2012.¹⁶⁰ Vedení Cesty vytvořilo *Statuta*, která byla „ad experimentum“ schválena Papežskou radou pro laiky v roce 2002 a definitivně pak 11. května 2008. V roce 2010 se dostalo schválení *Katechetickému direktáři* Neokatechumenátní cesty. Poslední část schvalovacího procesu vyvrcholila schválením liturgických obřadů, a to 8. ledna 2012. Celý proces trval tak dlouho, „protože šíře duchovního zaměření Neokatechumenátní Cesty vzbudila zájem pěti vatikánských dikasterií: Kongregace pro nauku víry, „Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, Kongregace pro klérus, Kongregace pro katolickou výchovu a Papežské rady pro laiky, která celý proces řídila.“¹⁶¹

3.2.2. Struktura a charisma

Členové Neokatechumenátní Cesty nechtějí tvořit nějaké hnutí, ale chtějí být pouze pomocí biskupům a farářům, protože evangelizace a uvádění do křesťanského života je

---

¹⁵⁶ Srov. *Neokatechumenát* (7. 3. 2014) [2015-11-18] <<http://www.farnostveseli.cz/clanky/aktivity-farnosti/neokatechumenatni-cesta/neokatechumenat.html>>.

¹⁵⁷ BERNARDOVÁ, Alena. *Neokatechumenátní Cesta: Jako perspektiva nové evangelizace* (bakalářská práce obhájená na TF JU), České Budějovice, 2012, s. 18.

¹⁵⁸ Srov. tamt., s. 18n.

¹⁵⁹ Srov. JAN PAVEL II. List *Ogniquilvolta*, 30. Srpna 1990. In: BERNARDOVÁ, Alena, *Neokatechumenátní Cesta*, s. 55.

¹⁶⁰ Srov. *Neokatechumenát* (7. 3. 2014) [2015-11-18] <<http://www.farnostveseli.cz/clanky/aktivity-farnosti/neokatechumenatni-cesta/neokatechumenat.html>>.

¹⁶¹ Srov. BERNARDOVÁ, Alena, *Neokatechumenátní Cesta*, s. 20.

primárně jejich úkolem.¹⁶² Proto „je Neokatechumenátní Cesta realizována v diecézích pod jurisdikcí, správou diecézního biskupa a pod asistencí, vedením mezinárodního Týmu zodpovědného za Cestu.“¹⁶³ V kompetenci biskupů je také zakládat diecézní misijní semináře „Redemptoris Mater“. Tyto semináře jsou místem formace kandidátů kněžství pro službu celému Božímu lidu, podle vlastních stanov a vedení ve shodě s mezinárodním Týmem Cesty, aby se tak kandidátům dostalo účasti na specifických prvcích Neokatechumenátní formační cesty.¹⁶⁴

Neokatechumenátní Cesta je řízena mezinárodním Týmem zodpovědným za Cestu, jenž má udržovat kontakt s biskupy a v neposlední řadě se Svatým Stolcem.¹⁶⁵ Tento Tým je tvořen iniciátory Neokatechumenátní Cesty Kikem Argüellem a paní Carmen Hernándezovou a knězem z římského diecézního duchovenstva P. Maria Pezzim. Tým v tomto složení bude fungovat až do smrti jednoho z iniciátorů, pak bude doplněn jmenováním na základě dohody druhého iniciátora a zodpovědného kněze. Teprve v případě smrti obou iniciátorů nastanou volby mezinárodního Týmu, jejichž výsledek bude muset schválit Papežská rada pro laiky, která má také k dispozici seznam volebního kolegia. Takto zvolený Tým získává svůj mandát na sedm let, pak může být zvolen znovu, ale opět musí žádat o potvrzení.¹⁶⁶

Na pozvání faráře přichází do farnosti tým katechistů z jiného společenství Neokatechumenátní Cesty a vedou zde „úvodní katecheze“ dvakrát týdně po dobu dvou měsíců.¹⁶⁷ Na základě hlásání jsou Duchem svatým pozváni muži a ženy, aby se vydali na cestu obrácení, růstu ve víře a objevování hloubky vlastního křtu.¹⁶⁸ Z těch, kteří toto pozvání přijmou, vznikne neokatechumenátní společenství, které je pastoračně svěřeno faráři. Společenství si také „volbou určí laika jako zodpovědného a několik spoluodpovědných“¹⁶⁹ Tato skupina pak prochází itinerářem Neokatechumenátní Cesty, jak je popsán v *Katechetickém direktáři*. Jak úvodní kerygmatické katecheze, tak průběh celého itineráře se opírá o „tři základní prvky (,trojnožku‘) křesťanského života [...]: Boží slovo, liturgii a společenství.“¹⁷⁰ Ve výchově k životu ve společenství je

---

¹⁶² Srov. ARGÜELLO, Kiko: Neokatechumenátní cesta. In: PAPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV. *Církevné hnutia v pastoračnej starostlivosti biskupov*, s. 128.

¹⁶³ NEOKATECHUMENÁTNÍ CESTA. *Statut*. Řím: Neokatechumenátní centrum, 2008, čl. 2, 1°.

¹⁶⁴ Srov. tamt., čl. 18.

¹⁶⁵ Srov. tamt., čl. 3.

¹⁶⁶ Srov. tamt., čl. 34n.

¹⁶⁷ Srov. BERNARDOVÁ, Alena, *Neokatechumenátní Cesta*, s. 23.

¹⁶⁸ Srov. NEOKATECHUMENÁTNÍ CESTA, *Statut*, čl. 10, § 2.

¹⁶⁹ Tamt., čl. 10, § 3.

¹⁷⁰ Tamt., čl. 8, § 2.

v Neokatechumenátní Cestě jeden mimořádný prvek, a to „měsíční jednodenní konvivence každého neokatechumenátního společenství.“¹⁷¹ Během konvivence probíhá sdílení různých zkušeností ze života jednotlivých členů, což pomáhá k vzájemnému poznání, ale také posiluje na cestě osobního růstu v křesťanském životě a povzbuzuje ve vědomí, že Bůh působí v životě každého.¹⁷²

3.2.3. Liturgie

Liturgie v žádném případě není pro neokatechumenátní společenství jen účastí na nedělní mši svaté, ale je opravdovým pramenem křesťanského života. Členové Cesty jsou si plně vědomi, že „nelze budovat křesťanskou obec, nemá-li kořen a těžiště ve slavení nejsvětější eucharistie.“¹⁷³ Vědomí významu liturgie se také ukazuje v tom, že je součástí již zmíněné trojnožky.

Paschální tajemství zosobněné ve svatém Triduu Pána ukřižovaného, pohřbeného a zmrtvýchvstalého je životodárným pramenem křesťanského života [...]. Znovuobjevení křesťanské iniciace je pak projekcí paschálního tajemství do samého ohniska neokatechumenátních idejí.¹⁷⁴

Liturgie se v neokatechumenátních společenstvích neomezuje jen na slavení eucharistie, ale je kladen důraz na všechny svátosti. Významné místo má slavení liturgie svátosti smíření, kterou neokatechumeni slaví

pravidelně podle Liturgie svátostného smíření pro více kajících se soukromou zpovědí a rozhřešením. Kromě toho jsou také vychováni k tomu, aby s vytrvalostí přistupovali ke svátosti smíření podle Liturgie svátostného smíření pro jednoho kajícího.¹⁷⁵

V liturgii Neokatechumenátní Cesty se samozřejmě odráží i první bod trojnožky, kterým je slovo, tedy Boží slovo. Děje se tak při každém slavení svátostí, které jsou neoddělitelně spojeny se čtením Božího slova. U neokatechumenátních společenství se navíc ještě zvláště slaví *liturgie slova*. Tato liturgie je slavena každý týden a má zpravidla následující strukturu: čtyři čtení (z Tóry nebo historických knih Starého zákona, z prorockých nebo knih naučných, z apoštolských listů a čtvrté z Evangelíí), možnost vyjádření toho, co přečtená čtení řekla jednotlivým členům pro jejich osobní

---

¹⁷¹ NEOKATECHUMENÁTNÍ CESTA, *Statut*, čl. 15, § 2.

¹⁷² Srov. tamt., čl. 15.

¹⁷³ PO 6.

¹⁷⁴ BERNARDOVÁ, Alena, *Neokatechumenátní Cesta*, s. 32.

¹⁷⁵ NEOKATECHUMENÁTNÍ CESTA, *Statut*, čl. 14, § 1.

život, poslední částí je homilie, „která má výsadní místo v neokatechumenálním poučování“¹⁷⁶ přednesená knězem. Všechna slavení liturgie slova jsou střídavě připravována jednotlivými skupinami společenství, vždy je dbáno na krásu liturgie – pečlivě vyzdobený sál, dobře připravené úvody ke čtením, která jsou vybírána podle témat určených itinerářem Neokatechumenátní Cesty.¹⁷⁷

3.3. Taizé

Komunita Taizé je mezinárodní ekumenická komunita, proto bychom marně hledali nějaká oficiální církevní uznání, popřípadě schválení statut Svatým Stolicem. Je třeba hned na začátku zdůraznit, že se toto společenství přesto těší veliké úctě a podpoře ze strany katolické církve. Především svatý Jan Pavel II. „jako přítel bratra Rogera a obdivovatel Taizé, se nechal z praxe komunity v mnohém poučit.“¹⁷⁸

3.3.1. Historie komunity

Zakladatelem komunity je bratr Roger Schutz, který se narodil ve Švýcarsku v protestantské rodině. V roce 1940 (v 25 letech) odchází ze Švýcarska do malé vesničky Taizé blízko Cluny ve Francii. Během 2. světové války zde ukrývá politické uprchlíky, zvláště Židy. Činí tak po vzoru své babičky, která během 1. světové války pomáhala starým lidem, dětem a těhotným ženám. Kvůli několika případům gestapa se do roku 1944 dočasně přestěhoval zpět do Švýcarska.¹⁷⁹

Bratr Roger již dlouho „nosil v sobě projekt klášterní komunity, která by se plně orientovala na usmíření.“¹⁸⁰ V roce 1944 se vrací zpět do Taizé, ale již spolu se třemi bratry. V roce 1949 je bratrů již sedm a skládají soukromé celoživotní sliby k způsobu řeholního života, celibátu a velké prostotě. V roce 1952 bratr Roger píše první „řeholní pravidla Taizé“.¹⁸¹ Společenství se postupně rozšiřovalo a „katoličtí bratři do něj mohli vstupovat od roku 1969.“¹⁸² Bratr Roger byl 16. srpna 2005 ve věku 90 let zavražděn během večerní modlitby psychicky nemocnou ženou. Po něm se stal představeným

---

¹⁷⁶ NEOKATECHUMENÁTNÍ CESTA, *Statut*, čl. 11, § 2.

¹⁷⁷ Srov. tamt., čl. 11.

¹⁷⁸ MATAJ, Jiří. *Pastorační obrat koinónie v ekumenické komunitě bratří v Taizé* (magisterská práce obhájená na ETF UK), Praha, 2012, s. 75.

¹⁷⁹ Srov. Bratr ROGER z Taizé. *Láska nad všechnu lásku: Prameny Taizé*. Brno: Cesta, 1990, s. 110n.

¹⁸⁰ Tamt., s. 110.

¹⁸¹ Srov. tamt., s. 111.

¹⁸² Tamt., s. 112.

komunity bratr Alois, kterého k tomu vyvolil sám Roger už v roce 1978 a na tuto funkci ho připravoval.¹⁸³

3.3.2. Struktura a spiritualita

Komunita se skládá z více než stovky bratří mnoha národností (dnes asi 30 národností). Je řízena převorem, kterým byl bratr Roger, ale po jeho smrti se jím stal bratr Alois. Úkolem převora v Taizé je podporovat bratry na cestě a vytvářet jednotu ve společenství i mezi jednotlivými konfesemi. Důkazem toho jsou také návštěvy představeného u vysokých představitelů církví a návštěvy těchto církevních hierarchů v komunitě Taizé.¹⁸⁴

Několik bratrů nežije v komunitě v Taizé ale v malých fraternitách na periferiích velkých měst v Asii, Africe a Jižní Americe, kde bydlí mezi těmi nejobozejšími jako svědkové pokoje.¹⁸⁵ „V Taizé i jednotlivých bratrstvích získávají bratři obživu vlastní prací a dělí se s ostatními. Komunita pro sebe nepřijímá žádné dary a nemá žádné finanční zajištění.“¹⁸⁶

V centru spirituality komunity je jednoznačně modlitba ve stejné formě, jak ji začal praktikovat bratr Roger, který se modlil pravidelně třikrát denně. Tentyž rytmus modlitby zachovával spolu se svými prvními bratry a tímto způsobem se bratři modlí dodnes. „V centru každé společné modlitby je dlouhé ticho, jedinečný prostor pro setkání s Bohem.“¹⁸⁷ Významným prvkem, jímž komunita ovlivnila způsob modlitby různých společenství po celém světě, jsou meditativní zpěvy. Tyto jednoduché zpěvy vznikly z důvodu zabránění vzniku chaosu při společné modlitbě, zejména když modlitby bratří navštěvovalo velké množství mladých a kostel byl rozšiřován o stany kvůli nedostatečné kapacitě. „Bylo zapotřebí najít vhodný typ duchovních zpěvů, které by zvládly zpívat davy mladých lidí z celého světa, aniž by hudba ztratila svou úroveň.“¹⁸⁸

Velkou důležitost v životě bratří má Písmo svaté, kterým jsou např. inspirovány texty písní. Písmo je tak základem společných modliteb – čte se žalm, biblické čtení v několika jazycích a následuje ticho k rozjímání přečtených úryvků. „Komunita přitom

---

¹⁸³ Srov. *Bratr Alois, představený komunity Taizé* (15. 9. 2013) [2015-11-26] <http://www.taize.fr/cs_article2700.htm>.

¹⁸⁴ Srov. *Frère Alois, Prior der Communauté von Taizé* (20. 9. 2012) [2016-11-26] <http://www.taize.fr/de_article6134.html>.

¹⁸⁵ Srov. tamt.

¹⁸⁶ *Taizé: Pouť důvěry na zemi*. Praha: Zvon, 1990, s. 7.

¹⁸⁷ *Hodnota ticha* (23. 3. 2010) [2015-11-26] <http://www.taize.fr/cs_article9926.html>.

¹⁸⁸ MATAJ, Jiří, *Pastorační obrat koinónie v ekumenické komunitě bratří v Taizé*, s. 97.

vytváří potřebný kontext pro niternou četbu Božího slova: ticho, samotu a pravidelnou modlitbu.“¹⁸⁹

Vzhledem k tomu, že komunita je tvořena rozličnými konfesemi, je každému členu komunity i mladým hostům umožněna nejen účast na běžné modlitbě, ale i specifické konfesijní „nástavbě“. Katolíci se tak zpravidla účastní ranní mše svaté.¹⁹⁰

Roku 1970 vyhlásil bratr Roger „koncil mladých“, jenž byl zahájen roku 1974 jako plod přirozeného charismatu bratra Rogera přitahovat mladé lidi, kteří zde zažívali otevřenost komunity pro jejich životní otázky, problémy a hledání smyslu života a víry. „Po večerní modlitbě zůstávají bratři v kostele, aby naslouchali těm, kdo se chtějí svěřit s nějakou svou starostí či s osobní otázkou.“¹⁹¹ Tento koncil „záhy vystřídala“¹⁹² ‚Poutě důvěry na zemi‘ a od té doby začali jezdit mladí do Taizé po tisících. [...] Mezitím začala být také organizována setkání mimo Taizé – zejména každoroční evropské setkání v některém z velkých měst.“¹⁹³

3.3.3. Liturgie

Liturgie neboli bohoslužba hraje hlavní roli v každém společenství zasvěceného života. Již jsme výše zmínili, že bratři se ke společným modlitbám scházejí třikrát denně, a sice v Kostele smíření. Modlitba má zpravidla tuto strukturu: píseň, žalm, čtení z Písma, píseň, ticho, prosby, Otče náš, závěrečná modlitba a píseň.

V Taizé se dbá také na přípravu a úpravu prostoru, který má často jeden centrální bod např. svíci, kříž nebo ikonu.¹⁹⁴ Bratři k modlitbě často používají také ikony, a tak čtou nejen z Písma, ale i z ikon, které chápou jako „otevřená okna, která nabízí vhléd do skutečností Božího království a zpřítomňují je v naší modlitbě.“¹⁹⁵

Zvláštní místo však má v životě komunity každotýdenní oslava Kristova zmrtvýchvstání. V pátek je obvyklá večerní modlitba obohacena obřadem „uctívání kříže“. Během této „modlitby se kříž přináší do středu Chrámu smíření a klade se na zem.“¹⁹⁶ Všichni účastníci modlitby mohou přijít k ikoně kříže – kříž sv. Františka –

---

¹⁸⁹ MATAJ, Jiří, *Pastorační obrat koinónie v ekumenické komunitě bratří v Taizé*, s. 107.

¹⁹⁰ Srov. tamt., s. 95.

¹⁹¹ *Taizé: Poutě důvěry na zemi*, s. 14.

¹⁹² „Slovo ‚koncil‘ také probouzelo církevně-právní nejasnosti v katolických kruzích, a tak byl koncil v roce 1979 bratry takticky odvolán a záhy transformován do ‚Poutě důvěry na zemi‘. MATAJ, Jiří, *Pastorační obrat koinónie v ekumenické komunitě bratří v Taizé*, s. 98.

¹⁹³ Bratr ROGER z Taizé. *Vyvolit si lásku*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2014, s. 46.

¹⁹⁴ Srov. HAKLOVÁ, Marie. *Modlitba smíření v západních Čechách* (bakalářská práce obhájená na TF JU), České Budějovice, 2008, s. 25.

¹⁹⁵ *Ikony* (28. 10. 2005) [2015-11-26] <http://www.taize.fr/cs_article2804.html>.

¹⁹⁶ HAKLOVÁ, Marie, *Modlitba smíření v západních Čechách*, s. 26.

„a jednoduchým gestem položení čela na Kříž složit svou důvěru, svá trápení i radosti v Krista.“¹⁹⁷

„Sobotní večer nám připomíná slavnost Vzkříšení. Tuto centrální událost je možné symbolicky prožít jako Velikonoční noc.“¹⁹⁸ Tuto liturgii si podrobněji představíme níže. „V neděli ráno je sloužena eucharistická mše jako posila do dalšího všednodenního života návštěvníků, jako závěr uceleného týdenního ‚liturgického‘ cyklu.“¹⁹⁹

Představili jsme si tři komunity, které v rámci hnutí vzniklých po Druhém vatikánském koncilu patří mezi ty nejvýraznější. Všechna hnutí výrazným způsobem slaví neděli, především předvečer neděle, protože si uvědomila její hloubku a význam pro život křesťanů i pro celý svět. Toto slavení se děje samozřejmě v liturgii, která u jednotlivých komunit doznala určitých změn a zvýraznění některých prvků, což si ukážeme v následující kapitole. Jednotlivá hnutí jsou inspirována v liturgické praxi různými zdroji. Mezi ty nejvýraznější patří židovská tradice, křesťanský starověk a rity Východu.

---

¹⁹⁷ MATAJ, Jiří, *Pastorační obrat koinónie v ekumenické komunitě bratří v Taizé*, s. 95.

¹⁹⁸ HAKLOVÁ, Marie, *Modlitba smíření v západních Čechách*, s. 27.

¹⁹⁹ MATAJ, Jiří, *Pastorační obrat koinónie v ekumenické komunitě bratří v Taizé*, s. 95.

4. Liturgie předvečera neděle

V této kapitole si představíme, jak ve výše popsaných komunitách slaví předvečer neděle. V popisu těchto liturgií vycházíme jak z odborné literatury, tak z pozorování přímo v komunitách.

4.1. Nešpory vzkříšení – Komunita Blahoslavenství

Liturgie *Nešpor vzkříšení* čerpá z liturgického bohatství Východní církve, konkrétně byzantské liturgie.²⁰⁰ Při popisu budu vycházet z osobní zkušenosti s těmito nešporami při již zmiňované návštěvě komunity a z CD, které Komunita Blahoslavenství v Dolanech u Olomouce vydala roku 2008, aby dala „posluchačům zakusit krásu liturgie a skrze ni zprostředkovala radost z Kristova zmrtvýchvstání.“²⁰¹

Kaple je slavnostně vyzdobena, před jednotlivými ikonami svítí světla. Kromě obvyklých ikon v kapli – ikona Bohorodičky, ikona Ježíše Krista, ikona Kříže a ikona svatého Josefa – je před oltářem ještě pro tento den instalována ikona Zmrtvýchvstalého Krista. V kapli všichni stojí a celebrant spolu s kantorem setrvávají každý u svého pultu, který je před oltářem daný tak, aby se všichni dívali směrem k oltáři a ikonám, které připomínají východní ikonostas. Liturgii začíná celebrant znamením kříže se slovy *Velebeno buď království Otce i Syna i Duchu Svatého nyní i vždycky a na věky věků*. A lid odpovídá *Amen*. Následuje společně zpívaný *Tropar k Duchu Svatému* a potom se zpívá *Trisagion*. Tento zpěv je zpíván střídavě lidem a celebrantem. Při slovech „svatý“ se všichni křížují a mírně uklání. Následuje společný zpěv *Žalmu 103*.²⁰²

Pokračuje *Malá prosebná litanie*, kdy celebrant přednáší prosby, a všichni odpovídají: *Kyrie eleison, Kyrie eleison*. Během slov:

Po vzoru přesvaté, přečisté, požehnané, slavné a stále panenské Matky Boží, Panny Marie, po vzoru všech svatých sami sebe navzájem odevzdejme, odevzdejme celý svůj život Kristu, našemu Bohu.

Všichni modlící se klaní směrem k ikoně Panny Marie, pak k ikonám svatých a k ikoně Krista.

Další částí je *Lucernář*, kdy je přineseno kadidlo, zatímco celé společenství zpívá:

---

²⁰⁰ Srov. DVOŘÁKOVÁ, Kristýna. *Slavení velikonočního tajemství v dnešní církvi a jeho židovské kořeny* (diplomová práce obhájená na CMTF UPOL), Olomouc, 2011, s. 69.

²⁰¹ KOMUNITA BLAHOŠLAIVENSTVÍ. *Slavnost vzkříšení s Komunitou Blahoslavenství: Nešpory vzkříšení: Nedělní ranní chvály*. 2008, obal CD.

²⁰² Při mé návštěvě komunity se po Ž 103 zpívalo kantikum o Kristově vykupitelském díle spolu s antifonou *Aleluja, aleluja, aleluja*. Určitě však není standardní součástí nešpor vzkříšení.

Hospodine, volám k tobě, vyslyš mne, vyslyš mne, Hospodine. Hospodine, volám k tobě, vyslyš mne, slyš hlas modlitby mé, když k tobě volám, vyslyš mne, ó Hospodine.

Má modlitba ať se před tebou vznáší jako kadidlo, mé zvednuté dlaně jako večerní oběť, vyslyš mne, ó Hospodine.²⁰³

Turiferář přinese kadidlo a okouří celebranta, pak celebrant okouří turiferáře a postupně svatostánek, kříž umístěný nad svatostánkem, ikonu Zmrtvýchvstalého Krista, ikony Ježíše Krista, Panny Marie a svatého Josefa a nakonec lid, přičemž prochází mezi ním. Když je ukončeno okouřování, zpívá se několik stichirů o vzkříšení (krátké oslavné písně) – střídavě lid a kantor.

Na tomto místě následuje spontánní modlitba chval a děků dvakrát přerušena písněmi *Hoden jsi a Dáváš mi lásku vzácnou*. Zdá se, že toto není obvyklou součástí této liturgie, ale bylo to ovlivněno „pastoračními“ důvody, protože ten den byla nešporám přítomna i velká skupina tzv. přátel Beránka²⁰⁴, kteří byli v Dolanech na víkendovém setkání.

Dalším zpěvem je *Světlo radostné*, starokřesťanský hymnus opěvující Krista – světlo světa. Následuje čtení z Božího slova ohlášené celebrantem slovy: „Hle, moudrost! Pozorně naslouchejme, Božímu slovu z ...“ V našem případě je to text z Lukášova evangelia o tom, jak se zmrtvýchvstalý Ježíš připojil k učedníkům cestou do Emauz, ale může to být i jiný text, který pojednává o vzkříšení Ježíše Krista. Po čtení se zpívá: „Sláva tobě, Pane, první mezi vzkříšenými.“

V radosti ze vzkříšení a smíření s Otcem se zpívá modlitba *Otčenáš*. Potom je opět lid upozorněn slovy: „Hle, moudrost!“ a kněz je požádán slovy: „Otče, požehnej nám.“, o požehnání. Načež je lid knězem požehnan s dřevěným křížem. Následuje hymnus k Panně Marii *Tebe velebit*.

Na závěr se zpívá *Tropar vzkříšení*, po němž celebrant oznámí: „Bratři a sestry, Ježíš Kristus vstal z mrtvých!“, všichni odpoví: „Opravdu vstal z mrtvých!“ a navzájem se zdraví slovy: „Vzkříšený Pán s tebou!“

---

²⁰³ Srov. Ž 141,1n.

²⁰⁴ Jakási další laická větev Komunity Blahoslavenství. Jsou to lidé, kteří sympatizují s Komunitou a snaží se žít ve světě něco ze spirituality komunity.

4.2. Nedělní eucharistie – Neokatechumenátní Cesta

Neokatechumenátní společenství slaví nedělní eucharistii vždy v sobotu večer po prvních nešporách v malém společenství, což „umožňuje hlubší meditaci Božího Slova a intimnější, osobnější účast na eucharistické hostině.“²⁰⁵ Stejně jako liturgii Božího slova i eucharistickou liturgii připravuje vždy jiná skupina společenství, která zajistí výzdobu liturgického prostoru, aby odpovídal důstojnosti liturgického znamení. Připraví chléb a víno a také vybere odpovídající zpěvy z jejich zpěvníku.²⁰⁶ Tento zpěvník se skládá z písní vyjmutých z Písma svatého, křesťanské a židovské tradice. Tato slavení eucharistie jsou součástí nedělní farní pastorace a jsou – alespoň teoreticky – otevřena i ostatním věřícím.²⁰⁷ Liturgie mše svaté probíhá obvyklým způsobem podle současných liturgických knih římského obřadu s několika málo obměnami, na které bude upozorněno dále.

Významným prvkem je opět bohoslužba slova. Skupina, která má přípravu liturgie na starosti, přichystá úvody k jednotlivým biblickým čtením. Před každou lekcí jeden ze společenství daný komentář přednese a pak je přečten biblický úryvek. Evangelium je zpíváno knězem. „Součástí bohoslužby Slova se stává ‚Ozvěna Slova‘, která následuje po čtení z Písma a předchází homilii.“²⁰⁸ Tato „ozvěna slova“ je jakousi osobní reflexí účastníků bohoslužby slyšeného Božího slova. Je dán prostor každému ze společenství, aby vyjádřil, co mu slyšený úryvek evokuje, co mu připomněl z jeho života, k čemu ho inspiruje. Toto „sdílení“ nemá jasná pravidla, takže si slovo může vzít každý, ale nemusí všichni. Délka těchto svědectví je různá, někdo si vystačí s jednou větou a jiní mluví déle. V mnohém mi to připomínalo kázání kněží – nejen délkou, ale i obsahem. Po homilii, jež má kněz na závěr „ozvěny slova“ a Vyznání víry, jsou Bohu přednášeny prosby věřících, které jsou pronášeny spontánně, a nakonec jsou zvláště vybidnuty děti, aby přednesly své prosby.

Zvláštností ve slavení eucharistie neokatechumenátním společenstvím je přenesení obřadu pozdravení pokoje před přinášením obětních darů na oltář a také způsob jeho

---

²⁰⁵ BERNARDOVÁ, Alena, *Neokatechumenátní Cesta*, s. 33.

²⁰⁶ Srov. NEOKATECHUMENÁTNÍ CESTA, *Statut*, čl. 13, § 4.

²⁰⁷ Srov. tamt., čl. 13, § 2.

²⁰⁸ BERNARDOVÁ, Alena, *Neokatechumenátní Cesta*, s. 33.

vyjádření. Nepodává se ruka, jak jsme na to zvyklí v našem kulturně-sociálním prostoru, ale věřící se políbí na tvář.²⁰⁹

Následuje příprava obětních darů. K liturgii se používá jeden nekvašený chléb, který se potom rozláme pro celé společenství, a červené víno, které se nalije do jednoho velkého kalicha.

Bohoslužba pak pokračuje normálním způsobem, snad jedinou „nezvyklostí“ je zpívaná eucharistická modlitba.²¹⁰ Svaté přijímání neokatechumeni „přijímají ve stoje a zůstávají na svém místě.“²¹¹ Během zpěvu *Beránku Boží* kněz rozláme eucharistii z nekvašeného chleba a následně jednotlivé partikuly rozdá věřícím. Vráti se na své místo a teprve teď říká modlitbu *Hle, Beránek Boží, ten který na sebe vzal hříchy světa. Blahoslavení, kdo jsou pozváni k večeři Beránkově. A všichni najednou přijmou Kristovo tělo. Potom kněz obchází s jedním velkým kalichem Kristovy krve a všichni přijímají napitím se z něj.*

Po závěrečných obřadech, požehnání a propuštění lidu následuje radostný „tanec“ kolem oltáře, kdy se členové společenství chytou za ramena a vytvoří tak kruh s oltářem uprostřed. Zpívají radostnou píseň a v jejím rytmu se pohybují dokola. Radost ze vzkříšeného Krista a společného slavení eucharistie pak vrcholí v agapé.

V neděli členové Neokatechumenátní Cesty většinou nechodí na mši, ale slaví neděli v rodině. Významným bodem je liturgie nedělních ranních chval.²¹²

4.3. Slavnost světla – Taizé

Při popisu této liturgie budu vycházet z osobní zkušenosti s modlitbou ve stylu Slavnosti světla při závěrečné ekumenické modlitbě na evropském setkání mladých ve čtvrtek 1. ledna 2015 v Praze a dále popisu, který ve své diplomové práci obhájené na KTF UK v roce 2010 vytvořil Radek Tichý. Tato podkapitola tak bude určitou ukázkou toho, jak je Slavnost světla inspirativním modelem modlitby i za hranicemi francouzské vesničky Taizé.

Slavnost světla má obvyklou strukturu modlitby, jak jsme si ji popsali v předešlé kapitole. Modlitba začíná hymnem, který odpovídá liturgické době, na nějž navazuje

---

²⁰⁹ Je pravdou, že v jižanských zemích, jako je Itálie či Španělsko, odkud se Neokatechumenátní Cesta šíří do celého světa, je pozdravení pokoje políbením mnohem častější, ale ani tam není zcela běžnou praxí. Většinou se vyskytuje mezi osobami opravdu blízkými – rodina a přátelé.

²¹⁰ Zpívat eucharistickou modlitbu není nařízeno. V Itálii se s tím setkáme zpravidla při větších slavnostech, ale například v neokatechumenátním společenství ve Veselí nad Lužnicí je zpíváno vždy. Patrně je to ovlivněno i pěveckými schopnostmi kněze.

²¹¹ NEOKATECHUMENÁTNÍ CESTA, *Statut*, čl. 13, § 3.

²¹² Srov. tamt., čl. 14, § 2.

responsoriální žalm (Ž 27) s odpovědí „Aleluja“. Opět ve shodě s obvyklou strukturou modlitby je přečteno krátké čtení z Písma – v několika jazycích – na které navazuje píseň. Další částí modlitby jsou přímlyvy, které jsou zakončeny opět responsoriálním žalmem (Ž 34) a krátkou modlitbou převora – prosba o požehnání a odevzdání se do Boží vůle. Následuje další responsoriální zpěv oslavující vzkříšení, během kterého jsou v kostele dětmi rozsvíceny svíce všem přítomným, nejprve bratřím a od nich všem ostatním. Po lucernariu se čte evangelium o vzkříšení, a to francouzsky a anglicky. Modlitba je zakončena několika písněmi, během kterých bratři odcházejí a vše přechází do ticha.²¹³

Přejdeme k popisu modlitby z Katedrály svatých Víta, Václava a Vojtěcha, kde jak uvidíme, se hlavní body nelišily, jen byly upraveny některé části podle aktuální situace. Změny se týkaly spíše přesouvání pořadí jednotlivých částí a přidání promluv různých církevních představitelů.

Katedrála se postupně zaplňovala lidmi, bratři z Taizé také zaujaly svá místa, a sice před vystavenou ikonou kříže. Tento postup je stejný jako v Kostele smíření v Taizé, kde se také „na začátku nekoná slavnostní průvod, bratři přicházejí postupně, oblečení do alb.“²¹⁴ Modlitba začala písní *Každý den Pán mi sílu dává*, během které průvodem přišli zástupci církví. Kardinál Dominik Duka a Daniel Fajfr (předseda Ekumenické rady církví) pozdravili přítomné poutníky. Následoval responsoriální zpěv s odpovědí *aleluja*. Během tohoto zpěvu přicházeli děti ke kříži s rozžatými svícemi a zapálili několik dalších svíček před ikonou kříže. Pokračovalo čtení z evangelia podle Jana (J 20,19-22) v češtině a angličtině, na které navázala meditativní píseň v několika jazycích. Starokatolický biskup Dušan Hejbal pak přítomné pozval k tichému rozjímání, které trvalo zhruba dvě minuty. Poté se všichni pozdravili pozdravením pokoje za zpěvu *Dona nobis pacem*. Navázala modlitba proseb s odpovědí *Kyrie eleison*. Prosby byly zakončeny modlitbou *Otče náš*, kterou pronášel každý ve svém rodném jazyce. Píseň *Laudate Dominum* předcházela promluvě bratra Aloise. Pokračovaly další dva proslovy, které byly zaměřeny spíše na zakončení setkání. Modlitba byla završena prosbou o požehnání a lucernariem, kdy děti během písně *Náš Bůh je láska* zapálily svíčky všem

---

²¹³ Srov. TICHÝ, Radek, *Liturgie hodin, její historické formy a možnosti slavení v současných českých farnostech*, s. 14.

²¹⁴ Tamt.

přítomným, čímž se rozsvítla celá katedrála a byla naplněna žhoucím plamenem – obrazem živého Boha.²¹⁵

---

²¹⁵ Srov. GUARDINI, Romano. *O posvátných znameních*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1992, s. 33.

5. Reflexe

V této poslední kapitole shrneme společné znaky v liturgii nedělního předvečera a charismatu výše popsaných hnutí, které následně zanalyzujeme a vyjádříme se také k věcem individuálním. Dále se pokusíme poukázat na případné problematické body. Tato kapitola je rozdělena do dvou částí podle hlediska, z kterého na daná hnutí budeme nahlížet - teologicko-liturgického a pastorálního.

5.1. Teologicko-liturgické hledisko

Na tomto místě se zdá být vhodné znovu zopakovat zjištění prvních dvou kapitol, abychom pak lépe pochopili, z čeho pochází a proč dané komunity kladou důraz na dále jmenované prvky svých liturgií.

Po Druhém vatikánském koncilu se začaly velmi rozšiřovat různé laické iniciativy a společenství. Tato společenství se těšila a těší velké podpoře ze strany církevní hierarchie. Svatý Jan Pavel II. ve své knize *Vstaňte, pod'me!* vyzývá své bratry v biskupské službě, aby podporovali vznik těchto společenských křesťanských iniciativ a aby nebránili rozvoji dobrého díla, které bylo iniciováno jinými osobami.²¹⁶ Fenomén těchto hnutí je reakcí na učení koncilu o všeobecném kněžství věřících a podílu všech na třech úřadech Krista – kněze, proroka a krále.²¹⁷ Nově vzniklá hnutí v mnohém přijala výzvy koncilu, mezi něž patří i znovuobjevení významu neděle, „neboť den Páně je základ a jádro celého liturgického roku.“²¹⁸

Význam neděle

Na začátku práce jsme ukázali, že neděle měla v dějinách církve vždy výsadní postavení. V určitém období byl tento význam sice poněkud zatemněn, ale nedá se říci, že by byl zcela popřen. Řekli jsme, že se křesťané od počátku setkávali k bohoslužbám v neděli, která

podle židovského zvyku začínala už v sobotu po západu slunce, kdy se první křesťané obvykle shromažďovali na společné bohoslužby, modlitbu žalmů a hymnických písní a čtení posvátných textů. Okolo půlnoci slavili eucharistickou hostinu – lámání chleba.²¹⁹

---

²¹⁶ Srov. JÁN PAVOL II. *Vstaňte, pod'me!* Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2004, s. 82 (překlad autora).

²¹⁷ Srov. LG 10; 34-36.

²¹⁸ SC 106.

²¹⁹ VNUK, František. *Průručný slovník kresťanstva*. Bratislava: Smaragd, 2003, s. 332, (překlad autora).

Jak jsme výše viděli, tak všechny tři vybrané komunity výrazným způsobem slaví neděli už v předvečer. Komunita Blahoslavenství má liturgii Nešpor vzkříšení, Neokatechumenátní společenství slaví nedělní eucharistii a v ekumenické komunitě v Taizé je obvyklá struktura modlitby obohacena o Slavnost světla. Zdá se, že u všech komunit je toto slavení inspirováno zvykem prvních křesťanů slavit neděli už v předvečer. Bratři v Taizé začali slavit Slavnost světla v polovině 70. let. Byla to doba, kdy k nim přicházeli mladí z Východní Evropy, kteří byli zvyklí modlit se u ikony ukřižovaného Krista, a v Taizé jim to chybělo. Bratr Roger se tedy rozhodl zavést v páteční modlitbě uctívání kříže. Také si uvědomil, že mnoha mladým schází vědomí hodnoty nedělního slavení. Sobotní večerní modlitbu obohatil o Slavnost světla jako připomínku vzkříšení Krista, která má svůj vrchol ve slavení eucharistie v neděli ráno.²²⁰

Inspirace Východem

Liturgie v těchto komunitách západního ritu má také společný inspirační pramen. Je jím Východní liturgie. Komunita Blahoslavenství z ní převzala a dále přizpůsobila strukturu a styl modlitby nešpor, používání kadidla a vůbec modlitbu před ikonami. Ikony si z Východní tradice vypůjčili i bratři v Taizé. Neokatechumenátní Cesta, jinak sloužící podle ritu Římského, je také trochu inspirována Východem, a sice při obřadu pozdravení pokoje. Společenství Neokatechumenátní Cesty dostala povolení „ad experimentum“ přesunout pozdravení pokoje před přinášení darů, resp. obětování. To koresponduje s teologickým výkladem, který zastávají církve Východního obřadu. Toto gesto je zde považováno za znamení usmíření mezi bratry, což je nesené Ježíšovými slovy, že se máme nejdříve usmířit se svým bratrem, než přineseme své dary na oltář (srov. Mt 5,23n). Kdežto

v římské liturgické tradici je znak pokoje umístěn před přijímání se zvláštním teologickým významem. Svůj opěrný bod nachází v eucharistické kontemplaci velikonočního tajemství [...] představuje se jako „velikonoční polibek“ zmrtvýchvstalého Krista přítomného na oltáři.²²¹

---

²²⁰ Srov. Bratr JEAN-MARIE z Taizé: E-mail odpovídající na dotaz ohledně liturgie v Taizé ze dne 20. 3. 2010. In: TICHÝ, Radek, *Liturgie hodin, její historické formy a možnosti slavení v současných českých farnostech*, s. 15.

²²¹ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ. *Rituálne vyjadrenie daru pokoja v omši* (oběžník z 8. 6. 2014) (online) [2015-12-01]<<https://www.kbs.sk/pdf/VAT/VATDarPokoja2014.pdf>>.

Otázka, jestli by se nemělo přesunout pozdravení pokoje i v Západní liturgii před obětováním byla velmi aktuální ještě do nedávné doby. Tuto myšlenku podpořil i emeritní papež Benedikt XVI., který vyzval příslušné kongregace, aby tuto teologicko-liturgickou otázku prošetřily.²²² Ještě jako kardinál ve své knize *Duch liturgie* se vyjádřil pro zavedení Východní praxe do celého světa.²²³ Je tedy otázkou, jaké bude další směřování této liturgické praxe u neokatechumenátních společenství.

Variabilní prvky v liturgii

„Liturgie je vrchol, k němuž směřuje činnost církve, a zároveň zdroj, z něhož vyvěrá veškerá její síla.“²²⁴ Liturgie má ve zmíněných komunitách výsostné postavení. Jednotlivá hnutí se snaží, aby byla bohoslužba slavena s velkou pečlivostí. Liturgie má v těchto společenstvích strukturovaný řád, který je však prokládán různými variabilními prvky. V Komunitě Blahoslavenství to je například k obvyklému průběhu přidání spontánní modlitby chval. Neokatechumenátní Cesta má ve mši přidané komentáře laiků ke čteným lekcím a po evangeliu ještě „ozvěnu slova“. Komunita v Taizé sice nemá ve své liturgii příliš proměnných prvků, ale Slavnost světla, a vlastně celý způsob modlitby bratří, je inspirací pro modlitbu různých společenství po celém světě, a tak je mnohdy různě modifikována. Příkladem toho je například Slavnost světla při každoročním Evropském setkání mladých, která je také různě přizpůsobena aktuální situaci.

Typické zpěvy

Dalším společným prvkem v popisovaných liturgiích je používání typických zpěvů pro daná hnutí. Nejznámější jsou jistě zpěvy z Taizé, které vznikaly postupně. Nejprve „se bratři věnovali složitým čtyřhlasým chorálům“²²⁵, když se počet návštěvníků Taizé mnohonásobně zvýšil, bylo třeba nalézt jednodušší formu.

Proto v 70. letech začal se skladatelem Bertierem spolupracovat bratr Robert, jeden z prvních bratří komunity. Tato dvojice spolu vytvořila základní a dnes světově známou formu duchovních skladeb. Jednoduchý text, ve kterém byly použity verše z Písma, krátké modlitby z různých pramenů latinské nebo východní liturgie, žalmy, hymny a další.²²⁶

---

²²² Srov. BENEDIKT XVI. Posynodální apoštolská exhortace *Sacramentum caritatis* o eucharistii, zdroji a vrcholu života a poslání církve. Praha: Paulínky, 2007, č. 49, poznámka č. 46.

²²³ RATZINGER, Joseph. *Duch liturgie*. Brno: Barrister & Principal, 2012, s. 149.

²²⁴ SC 10.

²²⁵ HAKLOVÁ, Marie, *Modlitba smíření v západních Čechách*, s. 28.

²²⁶ Tamt.

Zpěvy v Komunitě Blahoslavenství jsou inspirovány především Východní liturgií, ale také starokřesťanskými hymny viz například hymnus *Světlo radostné*, známý v řečtině jako *Fos Hilaron*. Společenství Neokatechumenátní Cesty mají též svůj zpěvník, ale významným bodem v jejich zpěvech je především zpívané ordinárium včetně evangelia a eucharistické modlitby. Zajímavostí je zpívání preface a evangelia stejným nápěvem, což je tak dává do jednoho celku a vzájemného vztahu.

Význam Písma

Co se týká liturgie, je vhodné upozornit ještě na jeden prvek – práce s Písmem. U Neokatechumenátní Cesty to jsou komentáře k Písmu svatému. Tato praxe koresponduje s výzvou koncilu, aby byl kladen důraz na katechezi mimo liturgii a krátké poznámky i v liturgii, které by měl pronášet kněz, ale mohou i laici.²²⁷ Je jistě dobré, že se laici zapojují do liturgie, je velmi dobré, že reflektují slyšené slovo se svým životem a jsou ochotni se o tuto reflexi podělit, což může pomoci ostatním bratřím v reflexi jejich života. Je však také třeba dávat pozor na jakési přílišné „polidštění“ bohoslužby, která má být vnímána spíše jako „teo-drama“²²⁸. Liturgie má přesně předepsané místo pro homilii, a když se podíváme na celou strukturu mše svaté, tak uvidíme, že homilie, tedy lidské slovo, v ní zaujímá poměrně malou část. Jde tedy o to, aby se nestalo, že při liturgii bude více toho lidského slova, než Slova Božího. Tento bod je problematický ještě z jednoho důvodu.

Touha přiblížit slovo v jeho prostotě a čistotě může vést k zapomínání na dějinné souvislosti, za jakých bylo proneseno. [...] Když přistupujeme k posvátnému textu, nesmíme opomíjet jednu podstatnou složku: historicko-kritický výklad.²²⁹

Je otázkou, zda jsou všichni členové skupin připravujících komentáře pro bohoslužbu slova natolik vzdělaní v oboru biblického výkladu a katechezí, aby tyto komentáře a minikatecheze byly opravdovou „službou slova“²³⁰ a Slovu.

---

²²⁷ Srov. SC 35.

²²⁸ RATZINGER, Joseph, *Duch liturgie*, s. 153.

²²⁹ ZEVINI, Giorgio. *Neokatechumenát. Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 589.

²³⁰ ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice*. Praha: Česká biskupská konference, 2015, č. 5.

Písmo má centrální pozici také v liturgii komunity v Taizé, kde se v rámci modlitby vždy čte nějaký úryvek z Písma. Také jejich písně doprovázející modlitbu jsou inspirovány tímto posvátným textem.

Ekumenismus

Společným jmenovatelem, alespoň dvou popisovaných komunit, tedy Taizé a Komunity Blahoslavenství je snaha o ekumenismus, který se projevuje i v samotném liturgickém slavení. Bratr Roger chtěl dát smíření konkrétní podobu především – skrze „malé společenství mužů, kteří by byli ochotní zcela obětovat svůj život, společenství, které by neustále usilovalo o smíření a vzájemné porozumění, jehož podstatou by byla dobrota srdce a prostota.“²³¹ Někteří teologové vyčítají komunitě v Taizé jakýsi „ekumenický eskapismus“ – únik od nejednotné církve k nějaké ideální neviditelné jednotné církvi.²³² Když se ale podíváme na to, co je opravdu duší ekumenického hnutí, pak musíme konstatovat, že je to modlitba a obrácení srdce.²³³ Podle P. Paula Couturiera²³⁴

je jediná činnost přiměřená ideálu jednoty, jakou chce Bůh v Kristu: „činnost modlitby“. Proto se má každý křesťan nechat vést živou vírou v Kristovu osobu. [...] Středem ekumenické modlitby nemůže být jednotlivý křesťan ve své církevní situaci, nýbrž sám Kristus.²³⁵

Bratr Roger píše o modlitbě: „Modlitba nás nevzdaluje zájmu o svět. Naopak, není nic zodpovědnějšího než modlitba.“²³⁶ a chtěl od svých bratří, „aby byli lidmi modlitby a naslouchání“²³⁷. Vrcholem společné modlitby a společenství vůbec je modlitba eucharistická. „Eucharistie nevyjadřuje jen naše osobní společenství s Ježíšem Kristem, ale zahrnuje i plné *communio* s církví.“²³⁸

Vnitřní souvislost, která existuje mezi eucharistií a jednotou církve na jedné straně vyvolává horoucí touhu po dni, kdy budeme moci spolu se všemi věřícími v Krista slavit božskou eucharistií, a tak vyjádřit viditelnou plnost jednoty, kterou Kristus chtěl pro své učedníky (srov. Jan 17,21). Na druhé

---

²³¹ Bratr ROGER z Taizé, *Vyvolit si lásku*, s. 67.

²³² Srov. MATAJ, Jiří, *Pastorační obrat koinónie v ekumenické komunitě bratří v Taizé*, s. 77.

²³³ Srov. UR 8.

²³⁴ Je velkým revolucionářem týdne modliteb za jednotu křesťanů, není jeho zakladatelem, ale dal mu nový smysl – nemodlit se za návrat odloučených bratří, ale za posvěcení všech.

²³⁵ SPINSANTI, Sandro. Ekumenismus duchovní. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 216.

²³⁶ Bratr ROGER z Taizé, *Vyvolit si lásku*, s. 55.

²³⁷ Tamt., s. 58.

²³⁸ BENEDIKT XVI., *Sacramentum caritatis*, č. 56.

straně úcta, která nás váže ke svátosti Kristova těla a krve, nedovoluje dělat z ní obyčejný „prostředek“ použitý bez rozlišení k dosažení této jednoty.²³⁹

Zdá se, že Slavnost světla, kdy si všichni členové komunity – nezávisle na jejich příslušnosti k nekatolickým církvím a církevním společenstvím – připomínají společnou modlitbou vzkříšení našeho Pána, majíc tak účast na společné nedělní bohoslužbě,²⁴⁰ je alespoň malou útěchou při pohledu na rozdělené křesťanstvo. Snad je „tato souběžná a jednomyslná modlitba [, která] už začíná uskutečňovat přes všechna rozdělení zázrak jednoty“²⁴¹ krokem ke společné jednotě i na Pánově stole. Stejným způsobem se snaží o smíření mezi křesťanskými vyznáními i Komunita Blahoslavenství, tedy především modlitbou, pokorou a konkrétní láskou. Když se u této komunity mluví o ekumenismu, tak je na prvním místě myšlena snaha o jednotu mezi Východem a Západem, což se projevuje i tím, že se snaží – v místech, kde je to vhodné – žádat pro kněze povolení sloužit v obou ritech.²⁴²

5.2. Pastorální hledisko

Nová evangelizace

Z pastorálního hlediska je výrazným prvkem u našich třech hnutí nová evangelizace. Svatý Jan Pavel II. ve své encyklice *Redemptoris missio* píše, že je třeba podporovat „rozvoj tzv. „církevních hnutí“, která mají silnou misijní dynamiku. [A dodává:] jestliže se pokorně zařadí do života místní církve.“²⁴³ Toto opakuje také při promluvě k iniciátorům Neokatechumenátní Cesty 24. ledna 1997.²⁴⁴ Ve schvalovacím dekretu Statut Neokatechumenátní Cesty je zdůrazněno, že je její itinerář dobrým prostředkem nové evangelizace. Píše se zde, že záměrem Cesty „je postupně přivádět věřící k intimnímu vztahu s Ježíšem Kristem, vytvářet z nich aktivní členy Církve a věrohodné svědky Spasitelovi Radostné Zvěsti; podněcovat misie *ad gentes*, nejen v misijních

---

²³⁹ BENEDIKT XVI., *Sacramentum caritatis*, č. 56.

²⁴⁰ „Nedělní slavení dne a eucharistie Páně je středem života církve.“ KKC 2177. „Nedělní eucharistická oběť je základem a stvrzením celého křesťanova jednání. Proto jsou věřící povinni účastnit se eucharistie v zasvěcené dny.“ KKC 2181.

²⁴¹ SPINSANTI, Sandro. Ekumenismus duchovní. *Slovník spirituality*, s. 216.

²⁴² Srov. KOMUNITA BLAHOSLAVENSTVÍ, *Kniha života*, s. 56.

²⁴³ JAN PAVEL II. Encyklika o stálé platnosti misijního poslání *Redemptoris missio* ze 7. prosince 1990. Praha: Zvon, 1994, č. 72.

²⁴⁴ Srov. JAN PAVEL II. *Povolání k mimořádnému misijnímu úsilí ve světě hluboce sekularizovaném*. In: BERNARDOVÁ, Alena, *Neokatechumenátní Cesta*, s. 58n.

zemích, ale i v zemích s tradičně křesťanskou kulturou.²⁴⁵ Komunita Blahoslavenství se zaměřuje na evangelizaci a novou evangelizaci v rámci individuálního poslání jednotlivých komunitních domů. Jistě se u nich dá poukázat na evangelizaci skrze rodiny, bratry a sestry, kteří sice žijí v komunitě, ale pohybují se i ve světě – např. v různých zaměstnáních. Takové prostředí je ideální pro šíření evangelia hlášeného nejen svědectvím života, ale i slovem, což má zvláštní ráz a účinnost.²⁴⁶ Bratři v Taizé se na nové evangelizaci podílejí taktéž především svědectvím života, což koresponduje se vztahem evangelizace a vydávání svědectví, k čemuž nás Ježíš vybízí slovy: „Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření.“ (Mk 16,15) „a budete mi svědky [...] až na sám konec země.“ (Sk 1,8). „Protože evangelizace není přenos idejí, ale šířením poselství spásy,²⁴⁷ bratři chtějí být znamením smíření mezi rozdělenými křesťany a svědky pokoje ve sdílení života s těmi nejchudšími.²⁴⁸ Mezi tato znamením smíření a pokoje kromě života v komunitě jistě můžeme počítat i setkání mladých v rámci Poutě důvěry na zemi.

Na poli nové evangelizace se ve svých liturgiích podílejí tato hnutí obnovením vztahu k Písmu svatému. Jako příklad lze uvést mnohé lidi, kteří prošli itinerářem Neokatechumenátní Cesty a „nejsilnější zkušeností pro ně je, že objevují cenu Písma svatého pomocí osobního a společného styku s ním.“²⁴⁹ Na Písmo a osobní vztah k němu je kladen velký důraz také v komunitě v Taizé. Zde jde především o písně s textem z Písma i samotná čtení. Dále je v liturgii těchto komunit vidět velký obnovený zájem o nedělní slavení, které je ústředním úkonem církve, coby oslavou velikonočního tajemství. Slavení Božího slova a svátostí, ale především eucharistie, je vrcholem a pramenem života církve a celé evangelizace.²⁵⁰

Farní pastorace

Společným prvkem těchto nových hnutí je také pastorační práce ve farnosti. Co se týká komunity v Taizé, tak je to hlavně tím, že mladým lidem dodávají prvotní impuls,

---

²⁴⁵ PÄPSTLICHE RAT FÜR DIE LAIEN. Dekret *Der endgültigen Approbation des Statuts des Neokatechumenalen Weges seitens des Päpstlichen Rates für die Laien* ze dne 11. 5. 2008. (online) [2015-12-01] <http://www.camminoneocatecumenale.it/public/file/Decreto_ted_08.pdf> (překlad autora).

²⁴⁶ Srov. LG 35.

²⁴⁷ DE FIORES, Stefano. Apoštolát. *Slovník spirituality*, s. 38.

²⁴⁸ *Komunita dnes* (6. 9. 2009) [2015-12-04] <http://www.taize.fr/cs_article8894.html>.

²⁴⁹ ZEVINI, Giorgio. Neokatechumenát. *Slovník spirituality*, s. 589.

²⁵⁰ Srov. GIOVANNI PAOLO II. *Apertura dei lavori della IV Conferenza generale dell'episcopato latinoamericano* (12. 10. 1992) [2015-12-06] <http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/speeches/1992/october/documents/hf_jp-ii_spe_19921012_iv-conferencia-latinoamerica.html> (překlad autora).

jakoby je „nastartují“ a oni se pak zapojují do svých farností, sborů, z nichž vzešli a kde jsou doma. Dále je to ovlivňování stylu modlitby, kdy mnohá farní společenství – nejen mládežnická – přijala formu modlitby bratří z Taizé, zvláště jejich již mnohokrát zmiňované písně. Komunita Blahoslavenství se na pastorační farnosti podílí mnohdy přímo. Pořádají pro farnosti různé přednášky a katecheze. Každý komunitní dům má své vlastní poslání, které žije ve společenství místní církve.²⁵¹ S farním společenstvím Komunita žije také svátostně, především společným slavením nedělní liturgie, do které spadá i liturgie Nešpor vzkříšení. Dále kněží Komunity jsou většinou i správci farnosti, ve které se komunitní dům nachází.

Neokatechumenátní Cesta je součástí farnosti. Je to Cesta, která pomáhá křesťanům znovu objevit svůj křest a jít na cestě duchovního života. Ve farnosti se pak vytvoří určitá společenství, která jdou společně na cestě prohlubování víry. Někdy se Neokatechumenátním společenstvím vytyká, že štěpí farnost. Je proto třeba, aby jejich společenství nebyla jen „lidsky zorganizovanou jednotkou typu: ‚Rozdělíme si farnost na okrsky a každému určíme vedoucího.‘ Je třeba respektovat přirozené sblížení lidí.“²⁵² Je nutné, aby se účastnili života farnosti, ze které pocházejí a do které patří. Vrcholem a pramenem tohoto společenství je společné slavení eucharistie, které má svůj základ v nedělním slavení bohoslužby. Členové Cesty se účastní bohoslužby v sobotu večer, která by sice měla být otevřena i ostatním, ale praxe nám ukazuje, že tomu je jen ve velmi málo případech a na nedělní bohoslužby už zpravidla nechodí a případně se modlí Liturgii hodin v rodinném kruhu. Kdy jindy by se mělo celé farní společenství sejít, když ne na nedělní mši svaté? Papež František při svém prvním setkání se členy Neokatechumenátní Cesty na tento problém naráží a dává malou radu:

Společenství je podstatné. Mnohdy by bylo lepší, abyste se zřekly některých detailů, které vyžaduje vaše Cesta, abyste zažili jednotu mezi bratry, kteří spolu tvoří jediné církevní společenství, kterého se i vy musíte vždy cítit být součástí.²⁵³

---

²⁵¹ Srov. KOMUNITA BLAHOSLAVENSTVÍ, *Všeobecné stanovy Komunity Blahoslavenství*, č. 162.

²⁵² OPATRŇ, Aleš. *Malá společenství: Jak začít, jak pokračovat*. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2000, s. 4.

²⁵³ FRANTIŠEK. *Ansprache von Papst Franziskus an die Gemeinschaft des Neokatechumenalen Weges* (1. 2. 2014) [2015-11-30] <https://w2.vatican.va/content/francesco/de/speeches/2014/february/documents/papa-francesco_20140201_cammino-neocatecumenale.html> (překlad autora).

Když si tedy budeme chtít přímo odpovědět na otázku: Co přináší tyto komunity se svým slavením sobotní liturgie do farností? Dostaneme odpověď, že ve farnostech se obnovuje vztah k neděli a znovuobjevuje její význam, dále si členové farností často nacházejí osobní vztah ke slyšenému Božímu slovu a k eucharistii, což vede k budování společenství. V tomto bodě je třeba dbát na to, aby jednotlivá společenství vzniklá z popudu nějakého hnutí ve farnostech nebyla spíše uzavřenou elitní jednotkou, což by mělo efekt přesně opačný.

K Neokatechumenátní Cestě se z velké části bude vztahovat i naše poslední poznámka. Z pastoračního hlediska je velmi důležité, kdo tuto pastoreci koná, kdo je tím pastýřem. Neokatechumenátní cesta má mnoho seminářů – první seminář Redemptoris Mater byl založen v Římě v roce 1987 a nyní jich je něco přes 100 po celém světě.²⁵⁴ Tyto semináře již vychovaly zhruba 2 000 kněží²⁵⁵, což je důkazem toho, že Neokatechumenátní Cesta je dobrým místem pro růst povolání. Je však dobré se zamyslet i nad tím, jestli je v dnešní situaci, kdy je kněžský nedostatek, možné, aby jednotlivá malá společenství vyžadovala každou sobotu mši svatou. Ve farnostech většinou bývá těchto Neokatechumenátních společenství více, a tak se zdá, že tato situace je do budoucna udržitelná snad jen v Římě, kde je mnoho kněží z celého světa, kteří tam studují svá postgraduální studia a nemají jiné závazky ve farnostech.

---

²⁵⁴ Srov. *Neokatechumenátní cesta už má ve světě 100 seminářů* (25.9.2013) [2015-12-04] <<https://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20130925054>> (překlad autora).

²⁵⁵ „Od roku 1990 v nich bylo vysvěceno jeden tisíc šest set nových kněží a další dva tisíce seminaristů se zde připravují na kněžské povolání.“ (informace z roku 2011) BERNARDOVÁ, Alena, *Neokatechumenátní Cesta*, s. 42.

Závěr

V úvodu práce jsme si vytkli za cíl popsat a analyzovat fenomén nových hnutí, jejich liturgii se zvláštním zaměřením na slavení předvečera neděle. To jsme učinili v pěti kapitolách.

V první kapitole jsme popsali vývoj slavení předvečera neděle, jak probíhal od vzniku křesťanství. Nemohli jsme se vyhnout popisu slavení šabatu Židovským národem, jelikož neděle je určitým naplněním šabatu a křesťanská bohoslužba se vyvinula z té židovské. Byl popsán přechod od slavení šabatu ke slavení neděle, samotná oslava předvečera neděle od raného křesťanství až do současnosti. Tento popis byl veden po dvou liniích – vývoj officia a vývoj slavení mše v sobotní večer. V průběhu dějin byl význam neděle oslabován a mnoho nedělí bylo překrýváno různými svátky. Od 20. století se tato praxe začíná měnit a neděle opět dostává své první místo po Druhém vatikánském koncilu, kdy se také opět objevuje možnost slavení nedělní mše již v sobotu večer.

Druhá kapitola byla věnována fenoménu nových hnutí vzniklých z impulzů Ducha svatého po Druhém vatikánském koncilu. Ukázalo se, že hnutí nejsou novinkou koncilu, ale v průběhu dějin se různě vyvíjela. Vznikaly řády, společenství atd. Po Druhém vatikánském koncilu, který velmi zdůraznil úlohu laiků v životě církve, evangelizaci a liturgii, jsou jedním z plodů této myšlenky právě nová hnutí. Tato hnutí jsou často založena právě laiky a nejsou společnostmi čistě bohuzasvěcených osob. Mnohdy je tvoří křesťané všech životních stavů.

Třetí kapitola se zaměřila na námi vybraná hnutí: Komunitu Blahoslavenství, Neokatechumenátní Cestu a ekumenickou komunitu bratří v Taizé. Při jejich představování jsme čerpali především ze základních dokumentů daných hnutí, jako jsou například statuta, dále ze sekundární literatury, především různých akademických prací. Dalším pramenem pro nás byly informace zveřejňované samotnými hnutími na jejich oficiálních webových stránkách. Společným znakem těchto hnutí je, že se stále vyvíjejí a formují, hledají své místo v církvi a plně rozvinutí svého charismatu ve službě celé církvi a světu. Chtějí být opravdovým obnovným nástrojem v církvi, k čemuž jsou povzbuzována papeži, kteří vyzývají ke stálé obnově církve na poli nové evangelizace. V této kapitole byla dále charakterizována liturgie těchto hnutí, její zvláštnosti a důrazy, přičemž jako stěžejní bod se u všech nachází výstup k neděli, který začíná pátkem –

připomínkou Kristova utrpení – přechází v sobotní ticho Kristova hrobu a vrcholí v předvečer neděle oslavou Ježíšova vzkříšení.

Čtvrtá kapitola se věnuje konkrétnímu popisu liturgie předvečera neděle v jednotlivých hnutích. V této části práce jsme čerpali především z osobní zkušenosti s danou liturgií. Komunita Blahoslavenství slaví liturgii Nešpor vzkříšení, společenství Neokatechumenátní Cesty slaví nedělní eucharistii a v Taizé bratři zakoušejí Slavnost světla. Účast na těchto bohoslužbách – v jejich různosti – vede k jednomu cíli: hlubšímu prožívání neděle a uvědomování si jejího významu v životě křesťana.

V páté kapitole jsme našli společné znaky vybraných hnutí a jejich liturgií v předvečer neděle. Analyzovali jsme je z hlediska teologicko-liturgického, protože liturgie je žitá teologie. Nelze je od sebe oddělit, neboť ze sebe navzájem čerpají. Následně jsme se zaměřili na pastorální oblast, jelikož všechna teologická a liturgická specifika nebo individuality charismat jednotlivých hnutí se nakonec projeví na poli pastorační. Těmi společnými prvky byly: důraz na význam neděle, inspirace Východem, určité variabilní prvky specifické pro jednotlivá hnutí, typické zpěvy každé komunity, důležitost Písma v liturgii a životě komunit, ekumenismus, zaměření na novou evangelizaci a ovlivňování života farnosti.

Nová hnutí a jejich liturgie jsou dobrým nástrojem v práci na obnově a šíření církve. Jejich působením se prohlubuje duchovní život věřících, kteří se často s novou odhodlaností živí svátostmi a přijímají Boží slovo jako slovo přímo pro jejich životy, a tak se jím nechávají formovat. Boží slovo, svátosti a eucharistie se tak stávají opravdovým místem setkání lidí s Bohem. Objevují se ale i určitá nebezpečí, z nichž největším patrně je vytváření určitých elitářských skupinek uzavřených do sebe. Specifické slavení předvečera neděle, které má v sobě nejen liturgický, ale také evangelizační a pastorační potenciál, má též svá úskalí, tím je právě jednota církve. Hnutí pracují na tom, aby si zachovala svou specifickou liturgii, která je také tím, co přináší obohacení církve. Zároveň se však snaží, aby se liturgie nestala zdrojem rozdělení nýbrž jednoty.

Seznam použitých zkratk

zkratky biblických knih jsou převzaty z Ekumenického překladu Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Praha: Česká biblická společnost, 2006.

aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
cit.	citované
ChL	Christifideles laici
CIC	Kodex kanonického práva
CMTF UPOL	Cyrlometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
č.	číslo
čl.	článek
ETF UK	Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
KKC	Katechismus katolické církve
KTF UK	Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
LG	Lumen gentium
n.	následující
P.	Pater
PO	Presbyterorum ordinis
resp.	respektive
s.	strana
SC	Sacrosanctum Concilium
srov.	srovnej
sv.	svatý
tamt.	tamtéž
TF JU	Teologická fakulta Jihočeské Univerzity
tzv.	takzvaný
UR	Unitatis redintegratio

Seznam literatury

Církevní dokumenty

DRUHÝ Vatikánský koncil. Dekret o ekumenismu *Unitatis redintegratio*, (ze dne 21. 11. 1964). In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995, s. 433-457.

DRUHÝ Vatikánský koncil. Dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis*, (ze dne 7. 12. 1965). In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995, s. 299-337.

DRUHÝ Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, (ze dne 4. 12. 1963). In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995, s. 125-171.

DRUHÝ Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o Božím zjevení *Dei verbum*, (ze dne 18. 11. 1965). In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995, s. 101-123.

DRUHÝ Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, (ze dne 21. 11. 1964). In: *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Praha: Zvon, 1995, s. 29-97.

JAN PAVEL II. *Dies Domini*. Praha: Zvon, 1999.

JAN PAVEL II. Encyklika o stálé platnosti misijního poslání *Redemptoris missio* ze 7. prosince 1990. Praha: Zvon, 1994.

JAN PAVEL II. *List Ogniqualvolta*, 30. srpna 1990. In: Bernardová, Alena. *Neokatechumenátní Cesta: Jako perspektiva nové evangelizace* (bakalářská práce obhájená na TF JU), České Budějovice, 2012, s. 55.

JAN PAVEL II. Posynodální apoštolská adhortace O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě *Vita consecrata*. Praha: Zvon, 1996.

Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.

Kodex kanonického práva. Praha: Zvon, 1994.

KOMUNITA BLAHOŠLAVENSTVÍ, *Kniha života* (hlavní dokument o spiritualitě Komunity Blahoslavenství).

KOMUNITA BLAHOŠLAVENSTVÍ, *Všeobecné stanovy Komunity Blahoslavenství*. 2014.

NEOKATECHUMENÁTNÍ CESTA. Statut. Řím: Neokatechumenátní centrum, 2008.

PAPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV. *Církevné hnutia v pastoračnej starostlivosti biskupov*. Bratislava: Don Bosco, 2003.

PAVEL VI.: Apoštolská konstituce vyhlasující novou úpravu denní modlitby církve podle ustanovení Druhého vatikánského sněmu *Laudis canticum*, (ze dne 1. listopadu 1970). In: *Denní modlitba církve*, svazek 1: Doba adventní a vánoční. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha: Česká biblická společnost, 2006.

SACRA CONGREGATIO RITUUM, instrukce *Eucharisticum mysterium*. In: AAS 59 (1967), s. 556.

Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve. In: *Denní modlitba církve*, svazek 1: Doba adventní a vánoční. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

Literatura

AUGUSTINUS. *Sermo 219*: PL 38, 1088. In: KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBY A SVÁTOSTI. *Příprava na velikonoční svátky a jejich slavení*. Sekretariát České biskupské konference: Praha, 2001.

ARGÜELLO, Kiko: *Neokatechumenátna cesta*. In: PAPEŽSKÁ RADA PRE LAIKOV. *Církevné hnutia v pastoračnej starostlivosti biskupov*. Bratislava: Don Bosco, 2003.

BENEDIKT XVI. Posynodální apoštolská exhortace o eucharistii, zdroji a vrcholu života a poslání církve *Sacramentum caritatis*. Praha: Paulínky, 2007.

BERGER, Rupert. *Liturgický slovník*. Praha: Vyšehrad, 2008.

BERNARDOVÁ, Alena. *Neokatechumenátní Cesta: Jako perspektiva nové evangelizace* (bakalářská práce obhájená na TF JU), České Budějovice, 2012.

BLÁZQUEZ, Ricardo. Neokatechumenátní spoločenství. *Teologické texty* 1990, č. 4, s. 125-128.

BRADÁČ, Josef. *Posvěcení času*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1992.

Bratr JEAN-MARIE z Taizé: *E-mail odpovídající na dotaz ohledně liturgie v Taizé ze dne 20. 3. 2010*. In: Tichý, Radek. *Liturgie hodin, její historické formy a možnosti slavení*

v současných českých farnostech (diplomová práce obhájená na KTF UK), Praha, 2010.

Bratr ROGER z Taizé. *Láska nad všechnu lásku: Prameny Taizé*. Brno: Cesta, 1990.

Bratr ROGER z Taizé. *Vyvolit si lásku*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2014.

BUKOVSKÝ, Lukáš. *Spiritualita laiků a nová hnutí v církvi* (bakalářská práce obhájená na KTF UK), Praha, 2007.

CABAN, Peter. *Dejiny slávenia Eucharistie do Druhého vatikánskeho koncilu*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2010.

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělávání v České republice*. Praha: Česká biskupská konference, 2015.

DE FIORES, Stefano. Apoštolát. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 27-39.

DI SANTE, Carmine. *Židovská modlitba: K počátkům křesťanské liturgie*. Praha: OIKOYMENH, 1995.

DVOŘÁKOVÁ, Kristýna. *Slavení velikonočního tajemství v dnešní církvi a jeho židovské kořeny* (diplomová práce obhájená na CMTF UPOL), Olomouc, 2011.

GUARDINI, Romano. *O posvátných znameních*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1992.

HAKLOVÁ, Marie. *Modlitba smíření v západních Čechách* (bakalářská práce obhájená na TF JU), České Budějovice, 2008.

HOCKEN, Peter. *Strategie Ducha?: Výzva obnovných proudů pro tradiční církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.

JAN PAVEL II. *Povolání k mimořádnému misijnímu úsilí ve světě hluboce sekularizovaném*. In: Bernardová, Alena. *Neokatechumenátní Cesta: Jako perspektiva nové evangelizace* (bakalářská práce obhájená na TF JU), České Budějovice, 2012.

- Kirchliche Bewegungen & neue Geistliche Gemeinschaften in der Erzdiözese Wien.*
Pastoralamt der Erzdiözese Wien, Wien, 2013.
- JÁN PAVOL II. *Vstaňte, pod'me!* Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2004.
- KOHLSCHEIN, Franz: *Abendmesse. Lexikon für Theologie und Kirche I.* Freiburg – Basel – Rom – Wien: Herder, 1993.
- KUPKA, Josef. *O církevním roce.* Praha: Cyrilo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba, 1907.
- MALINA, Bedřich. *Dějiny římského breviáře.* Praha: Vyšehrad, 1939.
- MATAJ, Jiří. *Pastorační obrat koinónie v ekumenické komunitě bratří v Taizé* (magisterská práce obhájená na ETF UK), Praha, 2012.
- MIKŠŮ, Pavel. *Přednáška O šabatú ze dne 7. února 2015 v Dolanech u Olomouce.*
- NEWMAN, Ja'akov – Sivan, Gavri'el. *Judaismis od A do Z.* Praha: Sefer, 1992.
- OPATRŇY, Aleš. *Malá společenství: Jak začít, jak pokračovat.* Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2000.
- OPATRŇY, Aleš. *Nová hnutí v církvi. Dingir* 2005, roč. 8, č. 2, s. 50-53.
- RATZINGER, Joseph. *Duch liturgie.* Brno: Barrister & Principal, 2012.
- SECONDIN, Bruno. *Nová hnutí v církvi.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.
- SPINSANTI, s. *Ekumenismus duchovní. Slovník spirituality.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 213-227.
- STERN, Marc. *Svátky v životě Židů.* Praha: Vyšehrad, 2002.
- TAFT, Robert. *The Liturgy of the Hours in East and West: The Origins of the Divine Office and Its Meaning Today.* Minnesota: The Liturgical Press, 1993.
- Taizé: Pout' důvěry na zemi.* Praha: Zvon, 1990.

TICHÝ, Radek. *Liturgie hodin, její historické formy a možnosti slavení v současných českých farnostech* (diplomová práce obhájená na KTF UK), Praha, 2010.

VNUK, František. *Průručný slovník kresťanstva*. Bratislava: Smaragd, 2003.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Praha: Portál, 2004.

ZEVINI, Giorgio. Neokatechumenát. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, s. 578-590.

ZIMMERMANN, Franz. *Die Abendmesse in Geschichte und Gegenwart*. Wien: Mayer & Comp., 1914.

Elektronické zdroje

Associazioni e Movimenti

<<http://www.laici.va/content/laici/it/sezioni/associazioni/repertorio.html>>.

Bratr Alois, představený komunity Taizé (15. 9. 2013) [2015-11-26]

<http://www.taize.fr/cs_article2700.htm>.

DUDA, Jan. Zsvätený život Prednáška Bohu zsväteným osobám v Spišskej Kapitule v sobotu 1. februára 2014 pri príležitosti ich stretnutia s diecéznym biskupom.

(online) [2015-10-31] <[http://duda.kapitula.sk/wp-](http://duda.kapitula.sk/wp-content/uploads/2010/10/Zasv%C3%A4ten%C3%BD-%C5%BEivot.pdf)

[content/uploads/2010/10/Zasv%C3%A4ten%C3%BD-%C5%BEivot.pdf](http://duda.kapitula.sk/wp-content/uploads/2010/10/Zasv%C3%A4ten%C3%BD-%C5%BEivot.pdf)>.

FRANTIŠEK. *Ansprache von Papst Franziskus an die Gemeinschaft des*

Neokatechumenalen Weges (1. 2. 2014) [2015-11-30]

<https://w2.vatican.va/content/francesco/de/speeches/2014/february/documents/papa-francesco_20140201_cammino-neocatecumenale.html>.

Frère Alois, Prior der Communauté von Taizé (20. 9. 2012) [2016-11-26]

<http://www.taize.fr/de_article6134.html>.

GIOVANNI PAOLO II. *Apertura dei lavori della IV Conferenza generale dell'episcopato*

latinoamericano (12. 10. 1992) [2015-12-06] <[http://w2.vatican.va/content/john-](http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/speeches/1992/october/documents/hf_jp-ii_spe_19921012_iv-conferencia-latinoamerica.html)

[paul-ii/it/speeches/1992/october/documents/hf_jp-ii_spe_19921012_iv-conferencia-latinoamerica.html](http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/it/speeches/1992/october/documents/hf_jp-ii_spe_19921012_iv-conferencia-latinoamerica.html)>.

Hodnota ticha (23. 3. 2010) [2015-11-26] <http://www.taize.fr/cs_article9926.html>.

Ikony (28. 10. 2005) [2015-11-26] <http://www.taize.fr/cs_article2804.html>.

KOMUNITA BLAHOŠLAVENSTVÍ. *Slavnost vzkříšení s Komunitou Blahoslavenství: Nešpory vzkříšení: Nedělní ranní chvály*. 2008, obal CD.

Komunita dnes (6. 9. 2009) [2015-12-04] <http://www.taize.fr/cs_article8894.html>.

KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ. *Rituálne vyjadrenie daru pokoja v omši* (oběžník z 8. 6. 2014) (online) [2015-12-01] <<https://www.kbs.sk/pdf/VAT/VATDarPokoja2014.pdf>>.

Leben im Geist. [2015-11-14] <<http://beatitudes.org/de/qui-sommes-nous-3/spiritualitat/leben-im-geist>>.

Neděle a liturgický týden – střípky z historie [2015-11-05]. <<http://www.liturgie.cz/liturgicky-cas/nedele-a-liturgicky-tyden/stripky-z-historie-7/>>.

Neokatechumenát (7. 3. 2014) [2015-11-18] <<http://www.farnostveseli.cz/clanky/aktivity-farnosti/neokatechumenatni-cesta/neokatechumenat.html>>.

Neokatechumenátna cesta už má vo svete 100 seminárov (25.9.2013) [2015-12-04] <<https://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20130925054>>.

O Komunitě Blahoslavenství. [2015-11-13] <<http://www.blahoslavenstvi.cz/?o-komunite/>>.

PÄPSTLICHE RAT FÜR DIE LAIEN. *Dekret Der endgültigen Approbation des Statuts des Neokatechumenalen Weges seitens des Päpstlichen Rates für die Laien* (ze dne 11. 5. 2008). (online) [2015-12-01] <http://www.camminoneocatecumenale.it/public/file/Decreto_ted_08.pdf>.

RATZINGER, Joseph. *I movimenti ecclesiali e la loro collocazione teologica*. (online) [2015-10-29] <<http://www.fratiminori.it/downloads/imovimentiecclesiali.pdf>>.

- SLÁDEK, Karel. Oponentský posudek bakalářské práce Lukáše Bukovského *Spiritualita laiků a nová hnutí v církvi*. Praha, 2007. (online) [2015-11-03] <<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/14735>>.
- Škola života. [2015-11-14] <<http://www.blahoslavenstvi.cz/?skola-zivota/>>.
- TIGGES, Marianne. *Neue geistliche Gemeinschaften und Bewegungen*. [2015-10-15] <<http://neu.medjugorje.de/medjugorje/theologisches/neue-geistliche-gemeinschaften-und-bewegungen/>>.
- TYDLITÁTOVÁ, Věra – Tarant, Zbyněk (ed.). *Úvod do studia judaismu* (el. skriptum). [2015-07-10]. <http://ff.zcu.cz/khv/ihistud/ls2011/JUD/SKRIPTA_JUD.pdf>.
- Unsere Geschichte*. [2015-11-12] <<http://beatitudes.org/de/qui-sommes-nous-3/geschichte>>.
- VLK, Miloslav. *Nová církevní hnutí*. (20.2.2015) [2015-10-20] <<http://www.kardinal.cz/index.php?cmd=article&articleID=812>>.